

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Skoldisciplin

- *Lärares uppfattningar kring disciplinproblematiken i den svenska skolan*

Pernilla Gustafsson

Självständigt arbete L6XA1A

Handledare: Sverker Lundin

Examinator: Eva Reimers

Rapportnummer: HT17-2930-020-L6XA1A

Sammanfattning

Titel: Skoldisciplin - Lärares uppfattningar kring disciplinproblematiken i den svenska skolan.
School discipline - Teachers' perceptions on discipline and its problematic in Swedish schools.

Författare: Pernilla Gustafsson

Typ av arbete: Examensarbete på avancerad nivå (15 hp)

Handledare: Sverker Lundin

Examinator: Eva Reimers

Rapportnummer: HT17-2930-020-L6XA1A

Nyckelord: disciplin, disciplinproblematik, tabu, beteendeproblem, hantering av beteendeproblem, redskap, lärarutbildningen.

Abstract

Studiens utgångspunkt är att det tycks finnas en rädsla inom den svenska skolan att tala om disciplinproblem, och att sådana problem därför är underutforskade. Syftet med studien är att undersöka lärares uppfattningar och synpunkter kring disciplinproblematiken, hur lärare ställer sig till disciplin, vilka beteendeproblem som förekommer och hur dessa hanteras. Vidare syftar studien till att undersöka i vilken utsträckning lärare känner sig förberedda att kunna hantera denna problematik och om disciplin och hantering av beteendeproblem därmed bör inkluderas mer i lärarutbildningen. Tio personer från tre olika personalgrupper har intervjuats. Empirin har sedan bearbetats och analyserats i förbindelse till tidigare forskning och analytiska begrepp.

De huvudsakliga slutsatser som studien har medfört är att det tycks finnas två sidor av disciplin (a.) för att skapa en god klassrumsmiljö med bra förutsättningar för lärande (b.) fostrandeuppdraget där den enskilde ska lära sig att ta hänsyn till kollektivet. Disciplin kan därmed ses som medel och mål för olika saker. De beteendeproblem som förekommer i skolan visar sig, enligt de intervjuade lärarna i form av bland annat attitydproblem, rastlöshet och provocerande handlingar. Vad gäller hantering av dessa problem menar de intervjuade lärarna att det är viktigt med en god struktur och fasta ramar samtidigt som man ska inkludera eleverna inom gränsen för dessa ramar som exempelvis i sammanställningen av klassrumsregler. Det är även viktigt att diskutera de problem som förekommer istället för att visa ilska. Man skulle kunna se det som att disciplin handlar om hänsyn, att agera utifrån kollektiva intressen och inte enbart individuella önskemål. De intervjuade lärarstudenterna saknar redskap kring hantering av beteendeproblem och efterfrågar konkreta strategier och metoder att själva kunna använda sig av. Disciplin och hantering av beteendeproblem är en stor del av en lärares arbete och bör därför få en större plats i lärarutbildningen. Begreppet disciplin har fått en negativ klang men med tanke på de positiva sidor som disciplin kan medföra bör det inte vara tabu att tala om. Disciplin anses alltså som något positivt och nödvändigt i skolan förutsatt att det används på ett sätt där elevernas bästa ligger i fokus.

Förord

Denna studie har visat sig vara otroligt lärorik för mig inför min kommande yrkesroll som lärare. Vad gäller disciplin och ledarskap, är just den delen som behandlar hantering av beteendeproblem hos elever något som jag inte har känt mig redo inför men efter att ha fått höra hur andra lärare tänker och arbetar kring denna problematik, känner jag mig allt mer säker på min lärarroll. Jag känner att den biten som lärarutbildningen inte har lyckats förbereda mig inför har nu genom detta exmearbete blivit uppfyllt. Mina förhoppningar med denna uppsats är att den ska belysa vikten av disciplin i skolan, att den negativa klang som begreppet har tilldelats, istället ska omvandlas till något positivt samt att det ska få en större inkludering i lärarutbildningen så att lärarstudenter i allmänhet kan få känna sig mer förberedda inför läraryrket.

Jag vill rikta ett stort tack till alla lärare, lärarstudenter och lärarutbildare som har ställt upp på intervjuer och därmed gjort denna studie möjlig.

Jag vill också tacka min handledare Sverker Lundin som har stöttat mig genom hela arbetsprocessen och bidragit med synpunkter och goda råd.

Till sist vill jag även tilldela ett stort tack till min familj som har bidragit med stöttning och positiv uppmuntran genom hela denna period.

Pernilla Gustafsson

Januari 2018

Table of Contents

1	Introduktion.....	5
2	Tidigare forskning.....	8
2.1	Graden av skoldisciplin i olika länder.....	8
2.2	Självdisciplin.....	9
2.3	Brist på studiero.....	9
2.4	Regler och disciplinära strategier.....	9
2.5	Bo Hejlskov – Beteendeproblem i skolan.....	10
3	Metod.....	12
3.1	Kvalitativa intervjuer och utformande av intervjuguide.....	12
3.2	Presentation av medverkande intervjupersoner.....	14
3.3	Metod för resultat och analys.....	14
3.4	Tillförlitlighet och generaliserbarhet.....	15
3.5	Etiska förhållningssätt.....	16
4	Resultat och analys.....	17
4.1	Skola.....	17
4.1.1	Lärares syn på disciplin.....	17
4.1.2	Vikten av disciplin i skolan.....	18
4.1.3	Disciplin-ett tabubelagt begrepp.....	19
4.1.4	Vanliga uttryck för bristande disciplin.....	19
4.1.5	Anledningen till att beteendeproblem förekommer i skolan.....	20
4.1.6	Hantering av störande beteenden i klassrummet.....	22
4.1.7	Lågaffektivt bemötande, avledning och avbryt.....	23
4.1.8	Förebyggande arbete för att motverka beteendeproblem.....	24
4.1.9	Inkludering av disciplin och ledarskap i lärarutbildningen.....	25
4.1.10	Sammanfattning.....	26
4.2	Lärarutbildning.....	27
4.2.1	Lärarstudenters syn kring disciplin och varför det är tabu.....	27
4.2.2	Lärarstudenters uppfattning kring inkludering av disciplin och hantering av beteendeproblem på lärarutbildningen.....	29
4.2.3	Lärarutbildares syn kring disciplin och varför det är tabu.....	30
4.2.4	Lärarutbildares uppfattningar kring inkludering av disciplin och hantering av beteendeproblem på lärarutbildningen.....	32
4.2.5	Sammanfattning.....	33
5	Diskussion och slutsatser.....	34
5.1	Resultatdiskussion.....	34
5.2	Metoddiskussion.....	38

5.3	Framtida forskning	39
6	Referenslista	40
7	Bilaga 1	42
8	Bilaga 2	43
9	Bilaga 3	44

1 Introduktion

Att prata om ordning och auktoritet inom den svenska skolvärlden kan i många fall ses som ett känsligt samtalsområde. Meland (2011) hävdar att dåtidens traditionella lärare kunde se sitt klassrum som sin egen domän. Läraren utförde sin profession och sitt arbete på det sätt som hen ansåg mest lämplig. Lärarna engagerade sig inte i varandras sätt att undervisa och leda klassen på. Som lärare i dagens samhälle har man inte samma förutsättningar. I dagens skolverksamhet blir lärares olika val och arbetssätt granskade av både kollegor och rektor men även av aktörer utanför skolan, som till exempel Skolinspektionen. Denna granskning kan bidra till en osäkerhet hos lärare i fråga om vad andra pedagoger ska tycka om sättet de arbetar på i sina klassrum (Meland, 2011, s. 185). Inom politiken har man dock länge talat om en försämrade auktoritet hos lärarna och brister vad gäller ordningen i svenska skolor, vilket leder till problem för lärare att skapa förutsättningar för bra lärande (Larsson, 2013, s. 9). *Beteendeproblem* är ett ofta förekommande begrepp i denna studie och handlar om de beteenden elever kan tänkas uppvisa som stör undervisning och trivsel i skolan. Denna studie handlar om vilka beteendeproblem som förekommer i klassrummen och hur dessa hanteras av lärare. Jag kommer även att diskutera frågan om lärarna har tillräckliga redskap för att hantera denna typ av problematik och i vilken grad dessa frågor inkluderas i lärarutbildningen. I min analys av dessa frågor kommer jag att använda den laddade termen *disciplin*. Jag är medveten om att denna term kan skapa irritation hos många människor men jag har ändå valt att använda detta begrepp just för att det på ett bra sätt summerar upp allt som innefattar beteendeproblem hos eleverna och lärarnas strategier och arbetssätt för att motverka dessa problem. Denna term är därmed den som blir bäst lämpad för studiens syfte och undersökningsområde.

Baumann & Krskovas (2016) definition av begreppet skoldisciplin är att det generellt handlar om skolregler och sättet lärarna arbetar på för att motverka oönskade beteenden hos eleverna. Personligen anser jag att disciplin är ett svärdefinierat begrepp eftersom det kan betyda många olika saker beroende på hur man som individ väljer att tolka det men också beroende på sammanhanget och utifrån vilket perspektiv en viss situation bedöms. Enligt Krskova & Baumann (2017) blir disciplin i många fall förknippat med våld och hårda bestraffningar, vilket har bidragit till att begreppet har fått en negativ klang. Vidare menar Krskova & Baumann (2017) att dessa associationer nu borde läggas till det förflutna och istället bör disciplin implementeras i skolan på ett positivt sätt som i stället kan bli fördelaktigt för elevers skolutveckling. ”Disciplin i skolan” kommer i denna studie att användas i relation till skapandet av ”ordning och reda”, som i sin tur ska bidra till arbetsro och trivsel i skolan.

Billmayer (2015, s.168-171) hävdar att det finns disciplinära brister inom den svenska skolan där lärarna inte är tillräckligt konsekventa och där eleverna saknar tillräckligt tydliga regler att följa. Redan under år 2006 och 2007 pågick det inom politiken häftiga diskussioner kring de stora disciplinära bristerna i den svenska skolan. I Allians för Sverige hade det påvisats att det fanns en stor avsaknad på studiero och en reducering av lärares auktoritet. I relation till jämförbara länder var dessa brister stora, vilket stärkte antagandet av att Sverige var i ett akut behov av en ökad skoldisciplin (Larsson, 2013, s.9). Kan man utifrån detta hävda att den svenska skolan kännetecknas av brist på disciplin?

Bilden av att disciplin är viktigt för en ökad inläring och skolutveckling får även stöd av forskningen samt skolinspektionen (Baumann & Krskova, 2016; Krskova & Baumann, 2017; Skolinspektionen, 2016), samtidigt som det också kan finnas en viss oro hos lärarna över att andra pedagoger skall få en felaktig bild av deras etiska ställningstagande om de öppet förespråkar skoldisciplin. Kan man här prata om en problematik där det finns belegg för att skolresultaten i Sverige sjunker i takt med att skoldisciplinen blir sämre samtidigt som disciplin kan ha blivit tabu att tala om? Hejlskov (2014, s. 7-8) hävdar att beteendeproblem är något som i hög grad förekommer ute på skolorna och att dessa blir ytterst problematiska när det kommer till undervisning och lärande. Detta kan vara fallet extra mycket i länder där termen blivit tabu, som möjligtvis i Sverige, i motsats till länder där disciplin är något man kan tala om mer öppet.

Att vara lärare i dagens samhälle innefattar många utmaningar och mål som ska uppfyllas. Skolan är en statlig verksamhet där läroplanerna är utformade genom offentliga beslut, vilka pedagoger och övrig personal inom skolans verksamhet måste följa. Det innefattar bland annat krav på att främja kunskapsutveckling och stödja den kognitiva utvecklingen hos eleverna. Läraren ska ta hänsyn till alla elevers olika behov för att kunna bidra till en likvärdig utbildning för alla individer. Eleverna skall lära sig att ta ansvar för sina egna studier och sitt fortsatta lärande. Lärarna ska skapa en god och trygg klassrumsmiljö där eleverna trivs och har möjlighet till lärande men som lärare har man även ett fostrandeuppdrag vars syfte är att förmedla normer och värden samt fostra barnen till att bli goda demokratiska medborgare (Skolverket, 2011, s.7-11). Det här är dock ingenting som sker automatiskt utan det krävs en viss form av en disciplin som bygger på ett samarbete och ansvarstagande från både lärare och elever.

Skoldisciplin finns i alla länder men beroende på var i världen man befinner sig så är disciplinen mer eller mindre auktoritär (Chiu & Chow, 2011). En disciplinär ordning kan utformas på olika sätt och någon form av disciplin är nödvändig för att skapa ett bra klassrumsklimat där elever kan känna sig trygga, där de kan få arbetsro och möjlighet till lärande (NE. 2016). Forskningen visar att de länder som besitter den största kunskapsmässiga utvecklingen är de länder som har en hög grad av disciplinering. Det har alltså konstaterats att de skolor med en låg disciplinering, där elever inte lyssnar, där dålig arbetsro förekommer och där lärare hela tiden måste vänta in eleverna inför lektionsstart eller vid byte av aktiviteter också har markant sämre studieresultat (Baumann & Krskova, 2016). Här kan det dock ifrågasättas om det här nödvändigtvis är disciplin och om disciplin i form av ordning och reda är den enda orsaken till elevers skolprestationer.

Meland pekar på vikten av att eleverna får en tydlig bild av vad som förväntas av dem. Om eleverna inte vet vilka förväntningar de har på sig kan även syftet med uppgiften bli oklar, vilket bidrar till en sänkt motivation och passivitet hos eleverna. Lärarna kan i sin tur missförstå situationen och tolka sina elevers reaktioner på ett sätt där de istället anses vara motsträviga och inte tar ansvar för sitt eget lärande (Meland, 2011, s. 195). Här kan det diskuteras om det här är disciplin och om det är brist på disciplin som är orsaken eller om det helt enkelt är en bristfällighet i lärarens sätt att arbeta på.

De slutsatser som kan dras av det som tidigare nämnts är att disciplin är viktigt och att det behövs för att eleverna ska få de bästa förutsättningarna att utvecklas i skolan samtidigt som funderingar kan uppstå kring om det har blivit ett tabubelagt begrepp att tala om. Det har diskuterats mycket om skoldisciplin i politiska debatter samtidigt som lärarna tycks hysa en viss oro för vad andra skall tycka om deras val av arbetssätt. Forskarna säger att den negativa syn som många människor har på disciplin måste läggas åt sidan och istället bör det implementeras på ett sätt som kan bidra till arbetsro och trivsel i skolan. Trots att forskning visar att ordning och reda är avgörande för bra lärande, och att man hör rapporter i media om disciplinproblem i skolan tycks disciplin sällan göras till föremål för systematiska undersökningar. Därför kommer jag i denna studie att undersöka följande frågor:

- Vilka disciplinproblem förekommer enligt lärare i skolan?
- Hur resonerar lärare kring hur de själva hanterar disciplinproblematiken?
- Hur resonerar lärare kring eventuella "tabun" som gör det svårt att tala öppet om disciplin?
- Hur förhåller sig lärares sätt att hantera beteendeproblem, liksom deras resonemang kring vilka metoder som är lämpliga, till forskningen?
- Anser lärare sig ha tillräckligt med redskap för att kunna hantera de beteendeproblem de möter i skolan?
- Bör disciplin och hantering av beteendeproblem få en större plats i lärarutbildningen?

Syftet med studien är att undersöka lärares uppfattningar och synpunkter kring disciplinproblematiken, hur lärare ställer sig till disciplin, vilka beteendeproblem som förekommer och hur dessa hanteras. Vidare syftar studien till att undersöka i vilken utsträckning lärare känner sig förberedda att kunna hantera denna problematik och om disciplin och hantering av beteendeproblem därmed bör inkluderas mer i lärarutbildningen.

2 Tidigare forskning

Forskningen som följer i detta stycke utgörs framför allt av forskningsartiklar där alla handlar om skoldisciplin och dess betydelse för elevers lärande samt hantering av störande beteenden i klassrummet. Artiklarna är relativt nya där den äldsta är från 2006 och den nyaste från 2017. Det som är positivt med att forskningen inte är för gammal är att den därmed speglar en mer tillförlitlig bild av dagens skola och samhälle. Forskningen som presenteras har bedrivits i flera olika länder. Det som kan ses som problematiskt är att forskningen som presenteras inte har en direkt koppling till hur det ser ut i Sverige. Däremot bidrar det till en bredare och en mer generaliserbar forskningsbild av disciplinproblematiken, vilket är positivt eftersom det stärker inställningen om vikten av disciplin i skolan. Forskningen som följer är från bland annat: USA, Australien, Turkiet och Iran. För att även få en koppling till just Sverige valde jag att inkludera en studie som utförts av skolinspektionen som är ytterst relevant för denna uppsats och belyser sambanden mellan studiero och skolresultat. Denna forskningsbakgrund innehåller även en handbok av Bo Hejlskov. I denna handbok presenteras praktiska principer som är kopplade till forskning och vars syfte är att handleda lärare i hantering av beteendeproblem i skolan. Syftet med att inkludera tidigare forskning i uppsatsen är att jämförelser och kopplingar sedan skall kunna dras till studiens resultat och därmed ligga till grund för en mer djupgående analys och slutsats kring studiens syfte och frågeställningar.

2.1 Graden av skoldisciplin i olika länder

Enligt Baumann & Krskova tyder forskningen på en klar koppling mellan skolresultat och disciplin. De östasiatiska länderna som till exempel Sydkorea och Japan uppvisar en hög grad av disciplinering i skolorna men de har även de högsta resultaten i PISA-undersökningarna medan de västerländska länderna som uppvisar en allt svagare disciplinering också har markant lägre PISA-resultat. Forskningen visar tydligt på att de elever som har bäst studieresultat är de som lyssnar bäst, innehar den lägsta ljudnivån i klassrummet, arbetar effektivt och bidrar till att lektionerna kan starta i tid genom att låta läraren vänta så lite som möjligt inför lektionsstart (Baumann & Krskova, 2016). Det är lätt att anta att länder med en god ekonomi har större möjlighet att anställa högt kvalificerade lärare som kan bidra med en bra disciplin i skolan och goda studieresultat. Forskningen visar dock på att välfärd och en god ekonomi inte är en försäkring för en bra skoldisciplin. Skoldisciplinen är ofta högre i de fattiga länderna än i de rika. Anledningen till detta är bland annat elevers inställning till skola och utbildning. I fattigare länder anses det vara ytterst väsentligt att skaffa sig en god utbildning för att kunna möjliggöra en karriär och därmed säkerställa sin framtid, vilket i sin tur medför en ökad motivation för skolan (Chiu & Chow, 2011). Hur stort kapital ett land besitter och hur stora resurser som tilldelas till skolorna blir alltså i detta hänseende irrelevant med tanke på att det i slutändan handlar om inställningen till skola och utbildning samt hur väl lärarna kan bidra till att skapa en god arbetsmiljö för eleverna att utvecklas (Krskova & Baumann, 2017).

2.2 Självdisciplin

En av skolans alla uppdrag är att förbereda eleverna för framtiden, både vad gäller arbetslivet men även om innebörden av att leva i ett samhälle. Här är det enligt den svenska läroplanen viktigt att läraren förmedlar demokratiska värderingar och vikten vid att tänka kritiskt (Skolverket, 2011, s. 8-9). Detta är dock inte bara skolans uppdrag utan här bär även samhället men inte minst alla vårdnadshavare ett stort ansvar vad gäller att skapa rätt attityder och inställning till skolan och arbetslivet. För att klara av detta krävs det att eleverna utvecklar en viss form av självdisciplin. Alla individer kan i olika utsträckning kontrollera sitt eget uppförande men detta är egenskaper som måste övas in och som utvecklas i förbindelse med goda lärare - och elevrelationer som speglas av värme och omtanke. När eleven lärt sig styra över sitt eget uppförande kan hen även utveckla en självdisciplin och ett ansvar över sitt lärande, vilket resulterar i en ökad kunskapsutveckling (Krskova & Baumann, 2017).

2.3 Brist på studiero

Enligt en studie som gjorts av Skolinspektionen, är studiero och skolresultat två komponenter som går hand i hand med varandra. Forskningen tyder på att skolor med bristande studieresultat även har svårt att skapa en arbetsmiljö där eleverna får studiero och därmed möjlighet till utveckling (Skolinspektionen, 2016). Skolinspektionen visar även att avsaknad av studiero i klassrummen i många fall beror på att eleverna inte blir tillräckligt stimulerade, vilket i sin tur bidrar till koncentrationssvårigheter. Det finns flera orsaker till detta men generellt handlar det om att undervisningen dels inte är tillräckligt varierad, vilket innebär att läraren endast når fram till en specifik grupp av elever, dels att elevernas olika behov inte tas i beräkning, vilket innebär att eleverna inte får de rätta förutsättningarna att genomföra arbetsuppgifterna i skolan. Det här medför en sänkt skolmotivation hos eleverna och istället blir de allt mer uttråkade och rastlösa. För att elevernas motivation och utveckling skall stärkas krävs det att de blir inkluderade i planering och undervisning samt att det tydliggörs vilka förväntningar läraren har på sina elever (Skolinspektionen, 2016).

2.4 Regler och disciplinära strategier

För att reducera störande moment och beteenden hos eleverna krävs det enligt Skolinspektionen att läraren är konsekvent när dessa beteenden uppmärksammas men också att det finns tydliga förväntningar på eleverna, att de vet vad som är acceptabelt och inte (Skolinspektionen, 2016). Forskningen visar att det är högst relevant med klassrumsregler för att upprätthålla en god trivsel och arbetsmiljö i skolan (Buluc, 2006). Samtidigt är det viktigt att man inte implementerar för många regler. Resultatet tenderar att bli bättre om man har färre men meningsfulla och relevanta regler. För att reglerna skall accepteras och följas av eleverna är det viktigt att implementera elevdemokrati, att eleverna får vara delaktiga vid skapandet av dessa regler. En viktig aspekt är även att inte endast låta reglerna bli en muntlig överenskommelse mellan lärare och elever utan att reglerna även utförs i skriftlig form är väsentligt för att stärka dess betydelse (Buluc, 2006). Enligt Berenji & Ghafoori (2015) bör det finnas någon form av konsekvens när eleverna bryter dessa regler samtidigt som det är viktigt att berömma eleverna och stärka dem positivt när de uppför sig och gör det de ska.

Buluc (2006) hävdar att någon form av konsekvens är viktig att införa för att eleverna ska följa de regler som de tillsammans med läraren har bestämt men de konsekvenser eller bestraffningar som införs måste vara logiska i relation till det uppförandet som eleven uppvisar. Som lärare måste man vara konsekvent men inte så hård att det skapar oroligheter. Enligt Berenji & Ghafoori (2015) är bestraffningar dock den minst effektiva strategin att använda i skolan. Den disciplinära strategin som har visat sig vara mest effektiv är diskussioner (Berenji & Ghafoori, 2015). Även Skolinspektionen ser diskussioner som ett bra sätt att handskas med beteendeproblem i skolan. När störande inslag i klassrummet förekommer är det ofta fördelaktigt att diskutera problemet med eleverna och tillsammans komma överens om hur tillvägagången skall se ut för att motverka att detta problem ska fortsätta (Skolinspektionen, 2016).

För att lyckas med en bra och trygg klassrumsmiljö är det viktigt att läraren har en god relation till sina elever eftersom det mesta inom skolans verksamhet bygger på ett samarbete mellan lärare och elever (Buluc, 2006; Chiu & Chow, 2011). Vad som är viktigt att tänka på är att ett bra klassrumsklimat är något som tar tid att skapa och att det är viktigt att man redan i början av terminen startar detta arbete genom att tillsammans med eleverna skapa klassrumsregler. Läraren måste sedan vara konsekvent och rättvis samt inte vara tvetydlig med när reglerna gäller och inte (Buluc, 2006).

Sammanfattningsvis kan det konstateras av tidigare forskning att ett lands välfärd och ekonomi inte är en avgörande faktor för ökade skolprestationer hos eleverna. Istället visar det sig att skoldisciplin och en god inställning till skola och utbildning är det som bringar god kunskapsutveckling. Att införa disciplin i skolan är väsentligt för att kunna skapa arbetsro och därmed goda förutsättningar för lärande men det är även viktigt att som lärare bygga goda relationer till sina elever. För att skapa arbetsro i klassrummet är det viktigt att det finns regler så att eleverna vet vad som förväntas av dem. För att reglerna ska följas krävs det att de är relevanta, lagom många och att de har skapats i samverkan med eleverna. När regler bryts och störande beteenden uppmärksammas, visar forskningen att om konsekvenser eller bestraffningar ska förkomma måste de vara relevanta och rättvisa i relation till det beteende som uppvisats. Däremot har det visat sig att diskussioner är den mest effektiva strategin för läraren att använda vid hantering av beteendeproblem.

2.5 Bo Hejlskov – Beteendeproblem i skolan

Bo Hejlskov är en legitimerad psykolog som föreläser och handleder pedagoger i arbetet kring hantering av beteendeproblem i skolan, vilket även är syftet med den handbok som nedanstående presentation refererar till. Denna handbok är även förankrad i tidigare forskning kring hantering av beteendeproblem.

Hejlskov hävdar att detta att vara en ledare inte är en roll som läraren tilldelar sig själv. Det handlar istället om hur eleverna uppfattar sin lärare. För att få eleverna med sig krävs det att läraren skapar goda relationer som bygger på omtanke och inkludering i de beslut som rör exempelvis klassrumsregler, lektionsplaneringar och arbetssätt. Förr hade lärarna en auktoritär ledarstil, vilket skulle kunna förknippas med en form av diktatur. Läraren tog

ensam alla beslut och eleverna förväntades lyda utan någon diskussion. Denna ledarstil var accepterat hos eleverna eftersom även föräldrarna ofta hade en auktoritär fostrandestil i hemmet. Samhället har nu genomgått en stor förändring där barnen blir inkluderade i hemmet vad gäller principiellt alla former av beslutstaganden. Det kan till exempel vara allt inom ett intervall kring vad familjen skall ha för middag till vilken typ av bil som skall införskaffas. Med tanke på att samhällssynen kring uppfostran har förändrats, krävs det att också läraren måste inkludera eleverna i olika beslut som har med verksamheten i skolan att göra för att lyckas upprätthålla en auktoritet (Hejlskov, 2014, s. 94-95).

Ett lågaffektivt bemötande från lärarens sida är något som Hejlskov i hög grad förespråkar. Det är en av flera strategier som lärare kan använda när enskilda elever stör i undervisningen. En individs sinnelag och kroppsspråk är något som har en stor påverkan på människorna i dess omgivning. Om läraren är positiv och engagerad så påverkar det eleverna på ett positivt sätt men om läraren däremot visar sin frustration och höjer rösten till en elev så smittar det av sig på eleven som i sin tur kommer att agera på precis samma sätt tillbaka. För att minska eventuella konflikter i klassrummet är det därmed viktigt att läraren sänker tonläget och istället försöker vara lugn (Hejlskov, 2014, s.73). Som lärare kan man dock förhindra att situationen sträcker sig så långt att det behöver bli onödiga konflikter genom att använda sig av effektiva avledningar och avbryt. Avledningar behöver inte vara några stora åtgärder utan istället handlar det om små effektiva tillvägagångssätt som får eleven på andra tankar. Det kan exempelvis vara att läraren på ett lugnt sätt diskuterar med eleven, att läraren närmar sig eleven för att överföra ett lugn och en trygghet eller att man försöker skoja lite med eleven för att lätta upp stämningen. Avledningar kan ta form på många olika sätt men det handlar om att utgå från elevens behov och skraddarsy olika strategier som passar för just den individen. Om läraren inte skulle nå fram till eleven med hjälp av avledningar så kan det i vissa fall även vara relevant med ett avbryt. Avbryt kan innebära att lärare till exempel avbryter arbetet som eleven håller på med och istället erbjuder en annan aktivitet eller en annan arbetsplats och så vidare (Hejlskov, 2014, s.110).

Att ha förväntningar på eleverna är viktigt men alla elever har olika behov och förutsättningar och då gäller det att läraren lär känna sina elever och inte ställer så höga krav att eleverna inte har möjlighet att nå upp till dem. Hejlskov hävdar också att barn inte lär sig genom att misslyckas. Därför är det av stor betydelse när läraren försöker uppnå ett annat beteende hos eleven att man uppmärksammar och berömmar det som är bra istället för att dela ut bestraffningar kring det uppförande som anses vara olämpligt (Hejlskov, 2014, s. 20-29, 52-55).

En sammanfattning av denna handbok är att en auktoritet är något man förtjänar och inte en roll som läraren själv tilldelar sig. Det handlar alltså om hur eleverna uppfattar sin lärare, om de betraktar läraren som en ledare eller inte. För att få eleverna med sig är det viktigt att läraren visar omtanke för sina elever samt inkluderar dem i verksamhetens olika beslut. Ett lågaffektivt bemötande, avledningar och avbryt är tre mycket effektiva strategier för läraren att använda för att främja arbetsro och motverka konflikter i klassrummet. Att som lärare visa aggression är sällan lönsamt. Istället bör man samtala med eleven på ett lugnt och sansat sätt

och framför allt berömma elevernas positiva sidor med tanke på att barn inte lär sig genom att misslyckas.

3 Metod

Vad gäller metoden så är detta examensarbete en kvalitativ studie där uppsamling av data sker genom ett antal intervjuer. Syftet med valet av en intervjustudie är för att vikten här läggs vid att skapa en förståelse av den sociala verkligheten och intresset läggs därmed på att veta hur en viss grupp människor, i detta fall lärare, tolkar denna verklighet (Bryman, 2008, s. 340-341). Från början hade jag tänkt använda mig av mixed methods, där datainsamlingen skulle ha sin grund i både intervjuer med grundskollärare och observationer men eftersom mitt syfte var att få ta del av lärarnas tankar och erfarenheter kring disciplin och ledarskap var det inte längre relevant med observationer. Vidare tillkom intresset av att även studera i vilken utsträckning lärarutbildningen har förberett lärarna och försett dem med redskap för att kunna hantera en elevgrupp och de beteendeproblem som kan tänkas förekomma i skolan. Därmed blev det istället mer intressant att intervjua olika personalgrupper för att få se problemet ur olika perspektiv.

3.1 Kvalitativa intervjuer och utformande av intervjuguide

I denna studie har jag valt att använda mig av semistrukturerade intervjuer eftersom det är en intervjuform som medför en flexibilitet som kan bidra till mer utvecklande svar från intervjupersonerna (Bryman, 2008, s. 414-415).

För att få flera olika perspektiv på mina frågeställningar har jag valt att intervjua flera olika personalgrupper, vilka har varit fem grundskollärare, tre lärarstudenter och två lärarutbildare. För övrigt har jag använt mig av ett bekvämlighetsurval där de personer som blivit intervjuade har funnits nära till hands i min omgivning (Bryman, 2008, s. 194-195). De grundskollärare som medverkar i studien, arbetar alla på samma skola. De tre lärarstudenterna går tillsammans med mig på lärarutbildningen och tar examen i januari 2018. Vad gäller lärarutbildarna har dessa dels tillfrågats utifrån de forskningsområden som har varit relevant för denna studie men även via kontakter. Eftersom intervjupersonernas enskilda uppfattningar är vad som krävs för att utföra denna studie, lades därmed ingen stor vikt vid urvalet. Enligt Bryman (2008, s. 194-195) kan ett bekvämlighetsurval användas i kvalitativa studier men man måste vara medveten om att studiens resultat därmed inte kan ligga till grund för en generalisering.

I denna studie har jag valt att använda olika intervjuguides för de olika kategorierna av informanter. Utifrån studiens syfte och frågeställningar utformade jag en intervjuguide med 22 frågor (se appendix 1). Utformandet av denna första intervjuguide har varit en process där en pilotstudie har legat till grund för den färdiga produkten. I pilotstudien intervjuade jag endast en person som var grundskollärare. Syftet med pilotstudien var att förbereda mig inför den riktiga studien och därmed handlade även pilotstudien om disciplin och hantering av beteendeproblem. Genom pilotstudien kunde jag se att frågorna var formulerade på ett sätt som skulle leda till svar på mina frågeställningar. Däremot märkte jag att jag behövde utöka

intervjuguiden med ytterligare en del frågor kring just synen på disciplin för att få en bredare bild av hur lärarna tänker kring och förhåller sig till termen och dess innebörd. Pilotstudien, som dock behövde kompletteras med några extra frågor, ingår i uppsatsens empiri och utgör en av de fem grundskollärarna. Förutom de direkta frågor som intervjuguiden medförde, inkluderades även uppföljningsfrågor, sonderingsfrågor och specificerade frågor för att utveckla intervju svaren ytterligare (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 160, 176-177).

Eftersom det var tre olika personalgrupper som intervjuades krävdes det tre olika intervjuguides. Intervjuguiderna är ganska lika varandra men de har lite olika infallsvinklar beroende på personalgrupp. Den första intervjuguiden (se appendix 1) låg till grund för de fem grundskollärarna som var de första till att bli intervjuade. Dessa frågor var mer inriktade på vilka beteendeproblem som kunde tänkas förekomma, hur de hanteras och vart de lärt sig att hantera dessa beteenden. Utifrån svaren som de fem första intervjuerna medförde kunde jag sedan utforma en ny intervjuguide som skulle ligga till grund för intervjuerna med lärarstudenterna (se appendix 2). I följande två intervjuguides valde jag att bland annat ändra på ordningen och ta de konkreta disciplinfrågorna på slutet av intervjun just för att jag lade märke till att det fanns en risk att dessa frågor lade grunden för hur intervjupersonen skulle tolka de resterande frågorna. Genom att lägga disciplinfrågorna på slutet kunde jag istället bidra till en mer öppen ingång där intervjupersonen kunde tolka frågorna mer fritt för att sedan på ett mer naturligt sätt komma in på de mer laddade frågorna kring disciplin. Förutom denna förändring, var frågorna dels kopplade till beteendeproblem och dess hantering för att se vilken bild lärarstudenterna, utifrån deras erfarenheter, hade kring denna problematik men det fanns även frågor som var mer kopplade till hur förberedda de kände sig inför yrket samt vilka redskap de anser att lärarutbildningen har försett dem med vad gäller disciplin och ledarskap. Efter att ha avklarat intervjuerna med lärare och lärarstudenter utformade jag ytterligare en intervjuguide för de två lärarutbildarna (se appendix 3). Dessa frågor var inte speciellt förankrade i vilka beteendeproblem som kan tänkas förekomma ute på skolorna eftersom de inte har den översikten på samma sätt. Det som var intressant här var att få höra deras åsikter om lärarutbildningens upplägg, vad som är bra och vilka brister som kan finnas. Utöver detta fanns även de grundläggande disciplinfrågorna, vilka också fanns med i de två föregående intervjuguiderna.

Över lag anser jag att frågorna i respektive intervjuguides har varit utformade på ett sätt som bidragit till svar på mina frågeställningar. De har varit konkreta och riktat in sig på exakt det jag har velat veta samtidigt som det har funnits rum för tolkning. Vid utformningen av resultatdelen lade jag dock märke till att vissa frågor som ställdes under intervjuerna inte var relevanta för att besvara mina frågeställningar och därför har vissa delar av intervjuerna uteslutits. Det som inte har inkluderats i resultatet är lärarutbildares syn kring hur beteendeproblem kan hanteras i skolan. Lärarstudenterna har fått en ytterst liten plats vad beträffar beteendeproblem och dess hantering. Istället har lärarnas syn kring dessa aspekter fått störst utrymme i resultatet eftersom de är den personalgrupp som har tillbringat mest tid ute i skolan och har därmed störst inblick i denna problematik. Lärarstudenterna och lärarutbildarnas röster har däremot fått en stor relevans i fråga tre och fem. Att belysa frågorna, kring disciplin, tabu och i vilken grad lärarutbildningen förbereder studenterna för

verkligheten, utifrån tre olika perspektiv är ytterst intressant för att få en helhetsbild kring hur denna problematik uppfattas av olika individer och grupper. Delar de samma uppfattningar eller finns det motsägelser?

Alla intervjuer spelades in och varade i cirka 35-50 minuter. En transkribering gjordes sedan av de muntliga intervjuerna och resulterade i omkring 130 sidor med empirisk data som ligger till grund för studiens utfall (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 217). Citaten som förekommer i uppsatsen har översatts till skriftspråk för att det ska bli lättare för läsaren att följa texten men även då det utgör en bättre grund för analys. De regler jag har använt mig av under transkriberingen är bland annat en högerklammer för att visa att intervjupersonen ändrar riktning mitt i en mening. En tom parentes utmärker en sekvens som varit otydbar eftersom det har varit svårt att höra vad intervjupersonen säger. Jag har även använt mig av en punkt inom parentesen för att signalera en kort paus (Kvale & Brinkmann, 2014, s 221-223).

3.2 Presentation av medverkande intervjupersoner

Av anledning till att skydda intervjupersonernas integritet och som utlovat bevara dess anonymitet i uppsatsen kommer de endast att refereras till genom profession och bokstav.

Lärare A: Har arbetat som lärare i fyra år.

Lärare B: Har arbetat som lärare i 11 år.

Lärare C: Har arbetat som lärare i 12 år.

Lärare D: Har arbetat som lärare i 14 år.

Lärare E: Har arbetat som lärare i 40 år.

Lärarstudent A, B och C: Läser sista terminen på grundlärarutbildningen.

Lärarytildare A: Har arbetat som forskare och lärarytildare i sju år

Lärarytildare B: Har forskat i åtta år och arbetat som lärarytildare i två år.

3.3 Metod för resultat och analys

Vad beträffar upplägget av resultat och analysdel så har detta avsnitt delats in i två olika delar, skola och lärarytildning. Läraryntervjuerna presenteras under rubriken skola och intervjuer med lärarytildare presenteras under rubriken lärarytildning. Varje personalgrupps tankar, åsikter och resonemang kommer att presenteras separat. Orsaken till denna uppdelning är att förtydliga för läsaren vilken personalgrupp som säger vad. Lärare, lärarytildare och lärarytildares olika resonemang har sedan delats in under olika underrubriker. Detta har gjorts för att skapa en god struktur och sammanhang i texten. Analysen av denna studie är inte baserat på ett teoretiskt ramverk utan istället kommer analysen att ha en utgångspunkt och en uppbyggnad runt det analytiska begreppet ”disciplin i skolan”. Som även nämns i introduktionen kommer disciplinbegreppet i denna uppsats att syfta på upprätthållandet av ordning och reda i skolan.

När det kommer till bearbetningen av det insamlade datamaterialet har först alla transkriberingar lästs igenom och de empiriska delar som har varit av relevans utefter studiens frågeställningar har markerats i olika färger för att det skulle bli lättare att placera in dem under rätt personalgrupp och underrubrik. Efter att en struktur av resultatdelen utformats blev det sedan möjligt att göra en tolkning utifrån varje personalgrupp och dess innehåll.

3.4 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Eftersom avsikten med denna studie är att undersöka hur lärare, lärarstudenter och lärarutbildare tänker och resonerar om olika frågor kring disciplinproblematiken, är intervjuer en bra metod att använda (Bryman, 2008, s. 240-241). Observationer skulle till exempel inte bringa ett tillförlitligt resultat eftersom observationer endast ger svar på det man med ögat kan se men inte kring hur människor tänker. Risken med intervjuer är dock att respondenterna misstolkar frågorna, vilket innebär att svaren kanske inte blir relevanta för studien. Under ett fåtal intervjuer lade jag märke till att det var någon fråga som respondenten inte hade uppfattat på rätt sätt men eftersom det var en intervju och inte en enkätstudie hade jag möjlighet att omformulera frågan så att den skulle uppfattas på rätt sätt (Stukát, 2011, s. 133-134). Jag anser därför att intervjuer är en ganska tillförlitlig metod att använda för att ta reda på vad människor har för erfarenheter och åsikter kring olika aspekter. Stukát hävdar även att man vid intervjuer aldrig kan vara helt säker på att respondenten till fullo talar sanning, vilket heller inte behöver vara en medveten handling från individen i fråga. De kan även förekomma en viss form av rädsla hos respondenten om att säga fel saker, vilket kan innebära att vissa svar kan bli något förskönade (Stukát, 2011, s. 135). Med tanke på att denna studie grundar sig i ett bekvämlighetsurval där en relation mer eller mindre förekommer mellan intervjuare och respondenter tror jag att chanserna ökar för mer pålitliga svar. Ytterligare en risk med intervjustudier är att intervjusvaren kan tolkas på fel sätt och då sänks i så fall tillförlitligheten av studiens resultat (Stukát, 2011, s. 133-134).

För att åstadkomma en ökad tillförlitlighet av studiens resultat har jag valt att intervjua flera olika personalgrupper för att belysa problemet från flera olika håll. Jag har även intervjuat flera personer inom varje grupp men problematiken i detta hänseende är att det sammanlagda antalet deltagare i studien inte är så många, vilket kan medföra konsekvenser för studiens resultat. Andra aspekter som kan tänkas påverka de svar som ligger till grund för studiens resultat är respondenternas ålder och erfarenhet men även skolans karaktär. Lärarnas sätt att resonera var relativt lika och orsaken till detta kan ha att göra med att de alla arbetar på samma skola. Min personliga uppfattning är att metoden för denna studie har mätt vad som var tänkt att mätas och att tillförlitligheten därmed är relativt hög. Resultatet av denna studie kan dock inte generaliseras mer än för just de som medverkat i studien. Enligt Stukát (2011, s. 136-137) är anledningen till detta dels att urvalsgruppen är för liten men också att intervjupersonerna har tagits fram genom ett bekvämlighetsurval där respondenterna kommer från endast en skola och ett universitet inom samma område.

3.5 Etiska förhållningssätt

Vid sammanställningen av en studie är det viktigt att upprätthålla en god forskningssed, vilket endast är möjligt att åstadkomma via genomtänkta reflektioner kring forskareetik och dess innebörd. I grund och botten handlar det om vilka krav forskaren har jämnt emot de personer som medverkar i studien och därmed bidrar till dess resultat (Vetenskapsområdet, 2017, s. 12-18). I studier där man bland annat undersöker människors ställningstaganden kring olika områden är det därmed viktigt att tänka på vad för konsekvenser som kan medföras för den enskilda individen men även för den grupp av människor som individen i fråga företräder. Av etiska skäl är de därmed viktigt att i en studie skydda deltagarnas integritet. I och med det har jag informerat intervjupersonerna om att deras uttalanden kommer i denna uppsats att förbli anonyma (Kvale, 2014, s. 107-110). Vad som även kan utgöras som etiskt problematiskt är citat från de intervjuer som utförts. Skillnaderna kan vara relativt stora mellan ett talat språk och ett skriftspråk. Genom att skriva ut ordagrant vad en person säger kan anses som det mest korrekta sättet men det kan även ge en felaktig bild av personen i fråga (Kvale, 2014, s. 227-228).

4 Resultat och analys

I detta avsnitt kommer de frågor jag behandlar i uppsatsen belysas utifrån de tre olika perspektiv som intas av lärare, studenter på lärarutbildningen respektive lärare på lärarutbildningen. Resultatdelen har delats upp i två delar där lärarnas åsikter presenteras under rubriken skola och lärarstudenterna och lärarutbildarnas åsikter presenteras under rubriken lärarutbildning. Som framgått i avsnittet om metod ovan, har jag i mina intervjuer ställt delvis olika frågor till dessa personalgrupper, med syftet att få en så mångsidig och fullständig bild som möjligt av mitt undersökningsobjekt: disciplinproblematiken i den svenska skolan.

4.1 Skola

4.1.1 Lärares syn på disciplin

Begreppet disciplin har av de intervjuade lärarna tolkats på olika sätt men det finns ändå en samstämmighet om att det är nödvändigt att implementera disciplin i skolan. Däremot är de även tydliga med att belysa baksidan av disciplin, att det kan missbrukas men att disciplin ändå är viktigt så länge det används på ett sätt där det blir fördelaktigt för elevernas skolutveckling.

Lärare D anser att disciplin är ett negativt laddat begrepp men att det inte behöver användas på ett negativt sätt. Vidare resonerar lärare D att disciplin handlar om att ha en tydlig struktur där eleverna vet vem som bestämmer och vad som förväntas av dem:

Som du säger så kan det ju ha en lite negativ klang men för mig så handlar disciplin och auktoritet mycket om ordning och reda, struktur och att det ska vara tydligt vem som är ledaren i klassrummet (Lärare D).

Som vi ser menar lärare D att trots att disciplin kan ha en negativ klang så behöver det inte implementeras på ett negativt sätt. Lärare A hävdar att det måste finnas ett syfte kring den disciplin som införs i klassrummet. Eleverna måste inkluderas i olika beslut som skall fattas inom verksamheten men läraren ska håller inte vara rädd för att bestämma de saker som eleverna inte klarar att bestämma själva. Lärare A anser även att det är lärarens skyldighet att ibland ta egna beslut och styra upp olika situationer för att skapa arbetsro i klassrummet. Lärare A diskuterar vidare att det anses som dåligt när läraren på egen hand bestämmer något. Det pratas mycket om att eleverna ska vara delaktiga, vilket de också skall vara men det borde också talas mer om att läraren behöver ta tag i de saker som inte fungerar. Eleverna kan inte bestämma allt men de ska få vara med och bestämma de saker som de är mogna att ta ställning till:

Lagom med disciplin när det behövs tror jag är bra men inte att det ska vara någon diktatur där läraren ska bestämma helt. Men vi har tappat det helt tycker jag eller vi är på väg att tappa det helt (Lärare A).

Disciplin anses kunna ha en negativ klang och en negativ innebörd beroende på hur lärare dels ställer sig till begreppets betydelse men även hur de väljer att agera utifrån det. Citatet ovan visar även på att disciplin till viss del är nödvändigt men att det är på väg att gå förlorat i skolan. Samtliga deltagare är överens om att lärare dels måste ta sitt ansvar som ledare och att disciplin i någon form och utsträckning är väsentligt så länge man alltid tänker på elevernas bästa och inte missbrukar de maktförhållanden som disciplinen kan medföra. Lärare B resonerar att disciplin handlar om att man vet hur det sociala samspelet fungerar och att man visar varandra respekt. Även lärare C betonar vikten vid att elever och lärare samarbetar för att skapa ett bra klassrumsklimat. Detta illustreras av citaten nedan:

Jag gillar liksom att de vet att det är jag som leder dem men vi tillsammans liksom bestämmer hur formen ska se ut utav liksom arbetsro och detta (Lärare B).

Det är ett ömsesidigt ge och ta från mig och barnen (Lärare C).

I ett klassrum är det alltså, enligt intervjupersonerna, läraren som är ledaren men för att kunna upprätthålla en god disciplin och en bra klassrumsmiljö är det viktigt att det finns ett samarbete mellan lärare och elever. Läraren bär inte ensam det fulla ansvaret för trivsel och arbetsro i klassrummet utan det är ett givande och tagande från båda parter.

4.1.2 Vikten av disciplin i skolan

Lärare D berättar att eleverna måste lära sig att hemmet och skolan är två olika domäner. Uppmärksamheten som ges i hemmet kan barnet omöjligt förses med i samma utsträckning i skolan på grund av att uppmärksamheten från läraren måste fördelas mellan en grupp elever och inte endast på en enskild individ. Detta är inte alltid självklart för eleverna och där blir disciplin viktigt för att de ska lära sig att samverka med andra människor:

Någonting som fungerar hemma fungerar kanske inte när man är 30 stycken i en klass till exempel utan där måste det vara ordnade former och då kan inte varje elev synas och höras helatiden och få bekräftelse utan där måste man vänta på sin tur och respektera varandra och ja men allt det här. Så det blir lite en kulturkrock tror jag (Lärare D).

Lärare C hävdar att disciplin är viktigt för att lära eleverna hur man ska uppföra sig gentemot andra människor. De kan inte komma ut i samhället och vara helt disciplinlösa. De måste lära sig vad det innebär att vara en god kamrat och visa respekt för sina medmänniskor:

Och just det här att inte skratta åt varandra är jätteviktigt tycker jag. Att de själva lär sig att man gör inte det. Det är ju också en disciplin grej man går igenom att, hur är vi mot varandra i klassrummet? Vi gör inte så här. Vi gör inte så här ute. Vi hittar inte på öknamn åt varandra bara för att vi tycker det är kul (Lärare C).

Disciplin i klassrummet är alltså en medverkande faktor till att stärka elevers sociala färdigheter, vilket de kommer att ha nytta av i framtida yrkesliv men även vad gäller att anpassa sig till samhällets normer och värden. Lärare E argumenterar även för att en användning av disciplin bidrar till att skapa en trygghet hos eleverna. Ett klassrum som

präglas av struktur och regler bidrar till en trygg miljö där eleverna vet vad som förväntas av dem och därmed kan agera utifrån dem:

Jag tycker inte det är så fel med disciplin. Det är en trygghet också och regler är en trygghet för barnen för de vet att de inte får göra det och då slipper de göra det (Lärare E).

Regler bidrar alltså till trygghet eftersom de förtydligar för eleverna vad som förväntas av dem och vad som accepteras och inte i klassrummet. Lärare E menar därför att tydliga regler och en konsekvent lärare bidrar till rättvisa mellan eleverna, vilket i sin tur främjar en trygg miljö för eleverna att vistas i.

4.1.3 Disciplin-ett tabubelagt begrepp

Lärare C och lärare D är båda eniga om att disciplin är något som inte bör vara tabu att tala om. Däremot tror de att anledningen till att det har blivit tabu och att folk därmed inte talar så mycket kring denna problematik är för att disciplin ofta kopplas till barnaga och en hård och strikt verksamhet där elevernas bästa inte längre är det centrala. Detta illustreras av följande citat.

Det bör inte vara tabu, det tror jag inte men däremot så tror jag anledningen är att man ju förr hade barnaga i skolan (Lärare C).

Det tycker jag inte och jag tror att det har kommit av (.) vad ska man säga att (.) Jag tror att det har med generation, alltså (.) De som är föräldrar nu kanske själva kände, alltså under deras skoltid så var det nog en annan typ av disciplin och skolpolitik än hur det är nu och jag tror att det har blivit som en samhällelig tro eller liksom en samhällelig syn på att vi ska lämna det som var för att det kanske var för strikt eller inte var för elevernas bästa och därför försöker frångå det genom någonting annat som är mer det motsatta (Lärare D)

Att många undviker att tala om begreppet disciplin anser respondenterna alltså kan ha att göra med den negativa innebörd som begreppet har tilldelats. Informanterna hävdar att många förknippar begreppet med den dåtida auktoritära läraren som agade sina elever. Många associerar disciplin till ett maktbegär där läraren är hård och sträng samt kör över sina elever men så behöver det naturligtvis inte vara. Mycket handlar om hur den enskilde individen väljer att tolka och använda sig av begreppet.

4.1.4 Vanliga uttryck för bristande disciplin

Beteendeproblem är ett vanligt förekommande fenomen som samtliga lärare i denna studie mer eller mindre har fått erfara. En tidpunkt som kan vara problematisk är när eleverna kommer in från rast. Det kan ha hänt saker på rasten som eleverna bär med sig in i klassrummet. Lärare A hävdar att det under en period just var efter rasterna som det blev svårt att få eleverna att komma till ro:

(...) vi kom in och då blev det ju någon knuff där, någon knuff här, någon som satt under bordet, någon som surade, någon som var sjuk och det var barn överallt och ingenting som fungerade (Lärare A).

Att få eleverna att vara intresserade och engagerade under hela lektionstiden kan också ses som en svårighet. Eleverna kan lätt bli rastlösa och har svårt att hålla koncentrationen uppe. Att springa efter elever som missköter sig är inte optimalt varken för lärare eller för övriga elever som kan behöva hjälp och arbetsro. Lärare E hävdar att det för många elever blir jobbigt med dessa moment eftersom det stör arbetsron:

För de springer runt och kanske springer till en kompis och börjar prata och det stör dem andra eller att de börjar få igång något tjafs, att någon börjar skratta och göra sig rolig och då börjar några att hänga på (Lärare E).

Beteendeproblem handlar inte endast om att elever stör undervisningen genom att prata utan att räkna upp handen eller att springa omkring i klassrummet utan det kan även handla om en bristande attityd hos eleverna. Attitydproblem kan te sig på olika sätt. Elevernas inställning till skolan kan påverka deras attityd på grund av att de inte alltid förstår vad syftet med vissa arbetsuppgifter är. Att inte lyssna på lärarna och svara på ett otrevligt sätt är också ett attitydproblem, vilket i många fall grundar sig i en brist på respekt för vuxna människor:

Jag tycker att det kan vara mer nu inställningen att så här, men det här är tråkigt. Kan vi inte kolla på film. Skolan är ju också sådan att, ja men ibland måste man själv ta till sig kunskap och den biten. Jag tycker att den biten är där de tappar lite (Lärare D).

Då var man ju rädd för att en vuxen skulle säga till men idag är det inte så. De springer på taket och de struntar ju i när andra säger till. Då kommer det sådant här, du ska inte säga något, du är inte min morsa, eller något. Du är inte min morsa eller du är inte min fröken. Jag brukar påtala att jag inte tycker det är okej. Så gör man inte. Vuxna måste börja ta sitt ansvar mer, inte bara lärare utan vuxna i samhället och påtala om det är något också för det håller inte (Lärare E).

Lärare E berättar att det var lättare med disciplin förr. Beteendeproblemen var inte lika många eftersom det var mer vanligt att barnen hade det med sig hemifrån om hur man ska uppföra sig i ett socialt sammanhang.

4.1.5 Anledningen till att beteendeproblem förekommer i skolan

Attitydproblem och brist på självdisciplin är något som förekommer i stor utsträckning på skolorna. Frågan är dock hur det kommer sig att elever uppför sig på detta sätt. Lärare D påpekar att det har skett stora förändringar inom skolan men att det inte bara är skolan som har förändrats utan att det också har skett en förändring på ett samhällsplan, vilket har påverkat verksamheten i skolan. Teknologin är bland annat en bidragande faktor till en ökad stress i dagens samhälle där eleverna lätt blir rastlösa och har svårt för att ta ansvar för sina studier:

Det är ju så mycket som påverkar. Det här med all teknologi, mobiltelefoner, paddor och allting. De är så vana vid att det ska ske snabb respons och det ska hända saker liksom hela tiden. Och de här lite långsamma stunderna där det faktiskt inte händer så mycket utan att bara ta det lugnt. De blir liksom rastlösa och att det blir då ett slags orosmoment att det hela tiden förväntas att de ska matas med saker. Så är det ju så att det är ju liksom hela samhället som är så (Lärare D).

Förutom teknologins inflytande i samhället argumenterar lärare D för att dagens lärare har fått ett större ansvar vad gäller elevers uppförande och utveckling i skolan. Inställningen till skolan och lärarna har förändrats. Föräldrarna överlåter allt ansvar till skolan istället för att tillsammans med läraren samarbeta för att eleverna ska få en positiv inställning till skola och utbildning och därmed även ta ett större egenansvar:

Ja jag tycker att det är stor skillnad. Jag tycker att man hade ett större och tydligare och mer osagt stöd liksom från föräldrarna och tilltro till skolan. Det som är i skolan det måste man följa upp till eller, och att man kanske också tog, ja men en annan typ av ansvar då som förälder (Lärare D).

Att föräldrarna har tagit ett steg tillbaka ses som problematiskt eftersom eleverna inte får lära sig vikten av skola och utbildning i samma utsträckning som förut. Istället för att samarbeta med lärarna för att stärka skolmotivationen hos eleverna menar lärare A att föräldrarna istället försöker skydda dem mot alla utmaningar och allt som kan tyckas vara jobbigt. Både i hemmet och i skolan skall allting hela tiden förenklas för barnen. Det förväntas nästan att läraren skall göra uppgifterna åt dem och denna syn på förenkling anser lärare A bara blir värre för varje år som går. Eleverna förbereds inte för vuxenlivet och i stället kommer det att bli en chock för dem när de märker att livet inte bara flyter på. Alla människor stöter någon gång i livet på hinder och problem och risken är stor att barnen inte kommer att kunna hantera dessa utmaningar eftersom de är vana vid att föräldrarna alltid har varit där och rensat vägen för dem:

Men samhället har ju förändrats så att man vill ju förenkla för barnen hemma och man vill förenkla för barnen i skolan. Man tror att man hjälper dem men det tror faktiskt inte jag. Jag tror inte vi lär dem så mycket genom att vi förenklar och förenklar och tar bort alla hinder. När ska de liksom lära sig att hoppa över något hinder på vägen? Det är inte så att det bara flyter på i livet. Man stöter på ganska många hinder som vuxen också som man på något sätt måste ta sig över och fortsätta ändå och det lär vi inte våra barn utan där är vi helatiden liksom och röjer undan ”här är det fritt, här kan du gå, här är det fritt” och de är inte redo för samhället sen (Lärare A).

Denna förändrade mentalitet kring uppfostran stärker alltså inte barnen inför framtiden, enligt denna lärare. I stället gör man dem en björntjänst som kan skapa problem för dem senare i livet. Lärare D menar dock att det finns många bidragande faktorer till att beteendeproblem förekommer i skolan. Det har inte alltid att göra med hur barnen blir uppfostrade eller påverkan av samhället i stort utan det kan även ha med elevers dagsform att göra:

I vissa fall så kan det bero på någonting som hänt under rasten som inte är] det kan vara en konflikt eller någonting som inte kändes bra och så har det inte retts ut och så har man det med sig in i klassrummet. Det kan vara någonting som hände hemma på morgonen, mamma och pappa blev arga eller någonting (Lärare D).

Det finns alltså många anledningar till att dessa beteendeproblem förekommer i skolan och orsakerna till detta kan analyseras både på en mikronivå och på en makronivå. Mycket kan kopplas till elevers dagsform och allmänna välbefinnande men det kan också dras kopplingar till förändringen i samhället vad gäller stress, teknologi men också synen på uppfostran.

4.1.6 Hantering av störande beteenden i klassrummet

Beteendeproblem i någon form förekommer i de flesta klassrum och när det inträffar måste läraren på något sätt ingripa och hantera situationen. Denna hantering kan utformas på olika sätt men enligt lärarnas uppfattningar lönar det sig sällan att bli arg. De lärare som deltagit i denna studie är överens om att läraren vinner på att hålla sig lugn och istället prata med eleven eller klassen om så behövs för att ta reda på vad orsaken till det problematiska beteendet är. Det är viktigt att läraren behandlar eleverna med respekt och omsorg samt diskuterar problemet med dem för att tillsammans komma fram till en lösning. På så sätt kan läraren bidra till att främja ett gott samarbete i klassrummet som bygger på respekt och inkludering av alla parter:

Jag förstår att du blir arg och jag tycker jättemycket om dig även om du gjorde det här och kastade boken men vi måste försöka... att de får höra att trots ditt misstag tycker jag om dig (Lärare B)

Ja men det är ju självklart att prata med eleverna och försöka ha de här samtalen inte i stundens hetta när någonting liksom redan har skett utan att (.) ja men under andra tider hitta tillfällen att liksom se och uppmärksamma och bekräfta och liksom försöka hitta gemensamma lösningar (Lärare D)

Ibland kan det dock vara svårt att nå fram till eleven trots att läraren håller sig lugn och öppnar upp för dialog. Om eleven låser sig och det är ett uppförande som kontinuerligt inträffar kan mer drastiska åtgärder vara nödvändiga. Läraren har ett fostransuppdrag att ta hänsyn till och när eleven själv har svårt att inse hur man ska uppföra sig i en grupp så måste läraren på egen hand ta vissa beslut för att uppmärksamma eleven på detta. Lärare A argumenterar på följande sätt:

... Då får eleven vara sur men sen pratar man helatiden med den eleven att så här är det men man släpper inte om man tror att de är det som är elevens bästa. Sen brukar jag också säga att om man sitter och inte arbetar så är det någonting som jag arbetar och pratar med eleven om men sen om eleven stör hela gruppen då kan jag skicka ut eleven också och ringa hem till föräldrarna och be dem om hjälp för att prata med sitt barn för jag tycker inte att man ska störa alla andra för att man inte kan...(Lärare A)

Lärare A använder sig även av specifika metoder som eleverna själva har fått vara med och bestämma. Att eleverna blir inkluderade i att fatta olika beslut bidrar i många fall till en ökad effektivitet. Däremot betyder det inte att dessa strategier alltid fungerar, vilket innebär att man som lärare kan behöva olika metoder att tillämpa beroende på situationen. Lärare A hävdar alltså att valet av metod vars syfte exempelvis är att skapa en lugn och harmonisk atmosfär är varierande beroende av de olika förutsättningar och situationer som kan inträffa:

Ofta så är det någonting som vi pratar och kommer överens om. Jag har använt lite olika saker. Att jag räcker upp handen och när den första som ser att jag räcker upp handen, räcker också upp handen och är helt tyst och så sprider det sig väldigt snabbt. Eller att jag räknar neråt och säger fem, fyra och när jag kommer till noll så är det tyst. Eller om det är så att det verkligen är svårt, då har jag någon gång stått utanför klassrummet, samlat eleverna utanför och viskar till dem när de går in att nu när du kliver över så har lektionen börjat. Då går du och sätter dig tyst och då blir det ju tyst med en gång när man kommer in och då slipper man det här. Så att även där får man prova

sig fram vad som fungerar bäst för en viss grupp eller kanske för en speciell dag för det är inte alltid likadant (Lärare A).

Det är alltså viktigt att ha olika metoder och strategier att kunna använda sig av. Olika situationer ser sig på olika vis och beroende på elevgrupp och situation kan dessa metoder behöva prövas och omarbetas för bästa resultat.

4.1.7 Lågaffektivt bemötande, avledning och avbryt

Lärarna instämmer alla i att sinnesstämningen hos en lärare i många fall utgör en avgörande faktor för hur klassrumsklimatet kommer att ta form. Om läraren lätt blir arg och ofta höjer rösten, är det även det bemötandet som läraren i sin tur kan förvänta sig tillbaka från eleverna. Ett lågaffektivt bemötande är därmed av stor relevans för att förebygga långdragna lösningsprocesser. Det vill säga att en konflikt eller ett missförstånd som uppstår mellan två individer blir svårt att lösa om båda parter inte kan tygla sitt humör. Däremot menar lärare D att en markering ibland kan vara fördelaktigt för att påminna eleverna om att det är läraren som är ledaren i klassrummet:

Ja och det tror jag ju i de flesta lägen att det är bra att som lärare vara lugn och kontrollerad för att vi måste ändå känna att ja men det är vi som är den vuxna i situationen och sen är man ju inte mer än människa och ibland måste man ju ryta till bara för att markera men generellt så tror jag inte på att stå och skälla ut en elev (Lärare D).

Vidare diskuterar lärare D vikten vid två av Hejlskovs strategier vad gäller upprätthållandet av arbetsro i klassrummet, avledningar och avbryt (Hejlskov, 2014, s. 110). Lärare D menar att när läraren märker att eleverna börjar bli rastlösa och därmed får svårt att kontrollera sitt beteende är avledningar en effektiv strategi att använda. Hejlskov hävdar att som ledare i ett klassrum måste läraren stötta eleverna när de själva, av olika anledningar, får svårt att hantera en situation. Genom små knep och avledningar kan läraren locka tillbaka eleverna på rätt spår med förutsättningarna att eleven i fråga inte har tappat fattningen helt. Har eleven eller elevgruppen redan förlorat kontrollen över situationen är avledningar oftast inte tillräckligt för att fånga upp dem igen utan då kan det istället vara nödvändigt med ett avbryt (Hejlskov, 2014, s. 110). Lärare D berättar att avbryt kan ta form på olika vis men det kan vara allt ifrån att låta eleven i fråga ta en kort paus till att avbryta lektionen och börja med något helt annat om det blir allmänt stökigt i klassrummet:

Jag har en elev i gruppen som man verkligen liksom får lirka och locka med i jättemycket ibland och det kan verkligen vara tålamodsprövande. Man blir bara, men kan du inte bara sätta dig ner och läsa de här raderna men liksom då får det bli att, ja men okej vi tar det på tid eller vi läser varannan rad eller något. Man får hitta liksom olika sätt som får dem ur det här, vad det nu kan vara som de har fastnat vid och liksom till någonting annat (Lärare D).

... då kan det vara att man liksom säger till den eleven att om du behöver, om du vill kan du gå och dricka lite vatten nu eller spring ett varv på skolgården eller ta lite luft eller vill du hjälpa mig och kopiera. Det kan vara sådana enkla saker som liksom inte andra behöver märka av (Lärare D).

Ja men ibland så skulle jag nog då liksom avbryta det vi håller på med. Liksom stoppa och alla tillbaka till sin plats och liksom göra någonting som fångar dem. Vet jag att de älskar att lyssna på

högläsning till exempel, det är någonting som jag vet fungerar, ja men då lägger jag in ett sådant pass (Lärare D).

Det gäller alltså att lära känna sina elever och använda sig av olika strategier och små knep som fungerar för eleven i fråga. Dessa små knep kan man alltså som lärare komma ganska långt med i arbetet med att upprätthålla arbetsro i klassrummet.

4.1.8 Förebyggande arbete för att motverka beteendeproblem

Lärare E berättar att de mest effektiva strategierna att använda för att motverka beteendeproblem är att som lärare vara envis, konsekvent och rättvis. Om man säger en sak så måste man hålla sig till det men att vara konsekvent är inte alltid helt lätt. Lärare A belyser vikten av att skapa en rutin i klassrummet. Det är lättare att upprätthålla ett lugn i klassrummet när eleverna vet vad som gäller och vad som ska ske härnäst:

Att man försöker bestämma saker som gäller regelbundet som till exempel att varje morgon börjar vi med tystläsning när de går in i klassrummet. Då är de vana vid det och då blir det väldigt lugnt redan från början och då kan man fortsätta på det här lugna (Lärare A).

Utifrån vad lärare E och A har berättat kan det konstateras att de båda delar uppfattningar vad gäller förebyggandet av beteendeproblem i skolan. Det krävs att läraren har en tydlig struktur och en god rutin i klassrummet. Om läraren däremot inte är tillräckligt konsekvent, bildas en osäkerhet hos eleverna, vilket leder till att olika typer av beteendeproblem kommer att uppstå. Tydlighet, kontinuitet, rättvisa och omsorg för eleverna är viktiga faktorer för att läraren skall ses som en auktoritet i klassrummet.

Lärare A och lärare C argumenterar för att om eleverna ska respektera och se en mening i de regler som finns i klassrummet är det viktigt att de har blivit inkluderade i skapandet av dessa regler. Regler som framställs över huvudet på elever blir sällan accepterade. Att klassrummet är minst lika mycket en arbetsplats för eleverna som för läraren får inte glömmas bort och eleverna måste därför få vara med och påverka saker som har med deras trivsel och skolutveckling att göra. Däremot finns det ibland vissa saker som läraren på egenhand måste ta ett beslut om, vilket exempelvis kan ha med elevernas säkerhet att göra men att de alltid får en förklaring till dessa bestämmelser. En god förståelse skapar en ökad acceptans hos eleverna. Det är ett samarbete lärare och elever emellan som bygger på en ömsesidig respekt där läraren även skall agera som god förebild:

Jo men det blir ju väldigt mycket prat om det i helklass. Och sen har vi ju suttit med klassrumsregler som vi ett tag kallade för överenskommelse för det var ju det som vi kom överens om. Då hade vi det på dörren och vi hade det i klassrummet och så pekade man att ja men det här har vi ju faktiskt kommit överens om att vi ska...(Lärare A).

Är det katastrof och farligt så tar jag ensam beslutet, då kör jag över ungarna bara liksom. Man får inte springa på gatan, så är det helt enkelt. Jag bestämmer men annars så vill jag gärna ha barnen med mig så att de känner delaktighet och förstår varför man har just den regeln. Att det är viktigt för dem så att de vet också (Lärare C).

För att skapa en ömsesidig respekt mellan lärare och elever är, som tidigare nämnts, inkludering av eleverna i verksamheten en viktig aspekt men en annan viktig faktor är också att läraren visar omsorg för sina elever. Lärare D argumenterar för att läraren behöver vara en varm och trygg person som bryr sig, som ser alla sina elever och som visar omsorg. Eleverna behöver ha någon som de kan anförtro sig till, någon som de vet agerar utifrån deras bästa:

Det viktiga är att skapa goda relationer och att verkligen visa eleverna att jag ser dig och jag bryr mig om dig och jag vill göra mitt bästa för att hjälpa dig men jag förväntar mig också vissa saker av dig. Men det är mycket lättare att säga till en elev om jag har en god relation till den eleven och den vet att, ja men (lärarens namn) är inte bara sur och bråkar med mig utan hon säger till mig av en anledning (Lärare D).

Av citatet framgår det att goda lärar- och elevrelationer är viktiga dels för att eleverna ska känna att läraren bryr sig om dem men även för att det ska bli lättare för både elever och lärare att hantera vissa situationer eftersom de vet hur den andre parten fungerar. Eleven vet alltså att tillsägelser inte delas ut i syfte om att skapa konflikt utan att de delas ut av en anledning.

4.1.9 Inkludering av disciplin och ledarskap i lärarutbildningen

Vad beträffar de lärare som har medverkat i studien, är de alla eniga om att disciplin, ledarskap och hantering av beteendeproblem är något de har lärt sig via erfarenhet och inte via utbildning. Däremot råder det vissa meningar om att bästa sättet att utveckla dessa egenskaper inte är via teori utan att man måste utsättas för det i praktiken för att på bästa sätt lära sig att hantera de situationer som kan tänkas uppkomma. Trots detta framgår det tydligt att disciplin och ledarskap är en stor del i verksamheten som inte har berörts speciellt mycket i utbildningen. Lärare C berättar hur hon har lärt sig att hantera ett klassrum och en elevgrupp och det framkommer tydligt att det inte är från lärarutbildningen:

Det är inte utbildningen i alla fall. Det är erfarenhet. Ren och skär erfarenhet. Jag har inte någon gång under min pedagogutbildning fått lära mig hur man ska handskas med barn (Lärare C).

Lärare D hävdar att vissa delar kring ledarskap har diskuterats på lärarutbildningen men det mesta kommer av erfarenhet och i samtal med andra lärare. Lärare D berättar att det överlag har varit ett glapp i utbildningen där teorin inte har stämt överens med praktiken:

Det var inte lärarutbildningen skulle jag säga. Jag tror inte att den var så förankrad i verkligheten utan (.) Nej, det är nog erfarenhet och ja alltså mycket lär man sig ju genom åren och liksom i samtal med kollegor. Vi läste väll någonting om olika ledarstilar och att det var det här från auktoritär till låt gå och allt där emellan. Det vet jag att det läste vi nog lite om och kanske mer vilken ledarstil tror jag att jag har men liksom just det här hur elever kan bete sig i ett klassrum, det tror jag inte eller det kan jag inte minnas i alla fall att vi samtalade om (Lärare D).

Lärare A hävdar att disciplin och ledarskap bör inkluderas mer i utbildningen eftersom det innefattar en stor del av en lärares arbetsuppgifter och lärarstudenterna måste uppmärksammas på att det har skett en förändring i skolan och därmed vara förberedda att kunna hantera denna utmaning:

Ja, en mycket större plats för det är en väldigt stor del av dagens arbete. Skolan har förändrats väldigt mycket i det sista så att det borde man tänka på att det är inte lätt att komma ut och man får inte hjälp i skolorna heller för de finns inte personal utan man blir slussad ut till någon skola, till någon klass med en gång utan någon hjälp vid sidan så det behövs i stor utsträckning (Lärare A).

Vad gäller disciplinfrågor och hantering av beteendeproblem, är det något som lärarna i denna studie själva anser att de inte blivit tillräckligt förberedda inför under respektive lärarutbildningar och det råder därmed en samstämmighet om att det är viktiga frågor som borde få en större plats i lärarutbildningen.

4.1.10 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan det under detta avsnitt utläsas att de intervjuade lärarnas syn på disciplin är samstämmiga. De intervjuade lärarna är alla överens om att begreppet kan ha en negativ klang som i många fall associeras med ett maktmissbruk. Trots detta anses disciplin vara en nödvändig faktor i skolan så länge elevernas bästa alltid ligger i fokus. Disciplin är viktigt dels för att kunna skapa arbetsro där eleverna får möjlighet till en kunskapsmässig utveckling men det handlar även om att kunna utveckla den sociala kompetensen som gör att eleverna kan samspela med andra människor. Trots att disciplin kan tolkas som ett tabubelagt ord är det viktigt att diskutera hur disciplin kan användas på ett sätt som bidrar till arbetsro och främjar dels lärandet men även elevmedverkan och det sociala samspelet i skolan.

Beteendeproblem i skolan kan ta form på många olika sätt. Det är allt ifrån dålig inställning och attityd till skolan i sig men även gentemot vuxna och övriga klasskompisar till att störa undervisningen och arbetsron i klassrummet. Att bibehålla ett engagemang och intresse hos eleverna kan vara en utmaning för lärarna eftersom eleverna fort blir otåliga och rastlösa. Att som lärare visa ilska är enligt de intervjuade lärarna en mycket dålig strategi eftersom det sällan hjälper. Diskussioner har istället visat sig vara en mycket effektiv metod att använda men ibland när detta inte fungerar och eleven i fråga förstör för övriga klasskamrater kan även mer drastiska åtgärder som utvisning och hemringning inträffa. För att förebygga beteendeproblem i skolan behöver läraren vara konsekvent, rättvis och skapa struktur och ordning i klassrummet. En god struktur och tydliga regler bidrar enligt de intervjuade lärarna med trygghet eftersom eleverna därmed vet vad som förväntas av dem och kan agera utifrån det. Läraren behöver visa omsorg för sina elever och låta dem vara inkluderade i beslutsfattning kring klassrumsregler, vilket bidrar till en ömsesidig respekt mellan lärare och elever.

Vad gäller lärarnas uppfattning kring lärarutbildningen så kan det konstateras att disciplin och ledarskap aldrig har tilldelats en stor plats. Att hantera ett klassrum och en elevgrupp är något som samtliga lärare har fått utveckla själva genom erfarenhet. Det har skett en stor förändring i den svenska skolan och lärarna anser att studenterna måste förberedas och förses med redskap för att kunna hantera de problematiska aspekter som denna förändring har medfört.

4.2 Lärarutbildning

4.2.1 Lärarstudenters syn kring disciplin och varför det är tabu

Vad beträffar de intervjuade lärarstudenternas syn på disciplin så är alla tre överens om att disciplin som främjar arbetsro och lärande är nödvändigt i skolan men att det även kan missbrukas. Lärarstudent C diskuterar att den spontana tanken kring disciplin är hårda och stränga lärare som skriker åt eleverna och pekar med hela handen. Vidare berättar lärarstudent C att disciplin inte behöver vara på det här viset och i så fall är det i stället något som bör implementeras i skolan. Det handlar om att skapa en struktur i klassen. Det skall vara ordning och reda, eleverna skall veta vad som förväntas av dem och regler skall följas:

Många kan tänka att det har en negativ klang och det låter ju som något negativt men jag tycker att disciplin är något som bör användas och bör förekomma i varje klassrum. Struktur, ansvar, att läraren är ordningssam, vet vad som förväntas på eleverna och för elevernas bästa helt enkelt. Har man ingen disciplin i klassrummet så kan man ju ha ett jäkla ”High chaparal” i klassrummet (Lärarstudent C).

Läraren har alltså ett ansvar att skapa en struktur och ordning i klassrummet men även att lära eleverna att själva kunna ta ansvar för sina handlingar och följa de regler som finns. Även lärarstudent B diskuterar vikten vid att eleverna lär sig att vara ansvarstagande. Enligt lärarstudent B är det inte enbart lärarens ansvar att skapa arbetsro och trivsel utan alla måste bidra och ta sitt ansvar:

Jag tror på självdisciplin tror jag. Jag tror i och med vi pratade om just det här att vad varje enskild individ kan bidra med till ett lugnt arbetsklimat till exempel och det handlar ju om självdisciplin (Lärarstudent B).

För lärarstudent B handlar alltså disciplin om att eleverna skall lära sig att ta ansvar men han pratar även om att läraren är klassens ledare och det innebär att man måste styra upp de situationer som kan uppstå när vissa elever inte klarar att ta detta ansvar. Läraren bör inte hantera dessa situationer genom att bli arg utan i stället är det viktigt att vara väldigt tydlig. Vidare diskuterar lärarstudent B att disciplin är väldigt positivt så länge eleverna vet vad som gäller och vad som förväntas av dem. Om det inte finns tydliga förväntningar blir det inte heller relevant för eleverna med självdisciplin:

Det är positivt, jättepositivt men det måste ju vara en överenskommelse med klassen vad det innebär att om vi ska jobba med datorerna så får ni vara så pass disciplinerade att ni inte går ut och spelar spel för jag kan inte vara överallt. Och vara tydlig med hur mycket de förväntas göra på en lektion och sådär för annars vet man ju inte, vad ska jag med en självdisciplin till om jag inte vet vad jag ska göra och hur fort eller hur långt jag bör ha kommit och så där (Lärarstudent B).

Det är alltså viktigt att samarbeta med eleverna, att ge vissa privilegier men samtidigt sätta krav. Eleverna ges därmed möjlighet att visa att de kan ta ansvar samtidigt som läraren inte kan förvänta sig att eleverna skall nå upp till dessa krav om det inte har tydliggjorts för dem först. Lärare A anser dock att disciplin kan vara både positivt och negativt. Det finns en viss risk att eleverna kan tappa intresset och motivationen för skolan om läraren är för sträng:

Jag tänker att man inte ska vara för hård mot eleverna för annars kan de tappa intresse just för ämnet och allmänt för mina lektioner men samtidigt det är ju bra med disciplin för att man har liksom koll på att nu händer det någonting, nu lär dem sig eller nu lär de sig inte så att man får göra något annat till näst lektion. Så positivt och negativt (Lärarstudent A).

Disciplin är alltså bra så länge det finns en balansgång. Läraren bör inte vara för hård mot eleverna för att bibehålla skolmotivationen samtidigt som det inte kan uteslutas helt för då finns en risk att eleverna inte lär sig det dem ska.

Vidare är de intervjuade studenterna överens om att disciplin är ett tabubelagt ord och att det har att göra med att termen kopplas till ett maktmissbruk men de är även eniga om att man skall kunna diskutera kring begreppet eftersom disciplin även har en hel del positiva sidor som bör tas i beaktning. Lärarstudent B pratar kring denna problematik som att det har att göra med att många kanske associerar disciplin till dåtidens auktoritära lärare som disciplinerade sina elever genom att aga dem. Disciplin används inte på det här sättet längre och därför bör man kunna prata om det utan att det kopplas till något negativt:

... det låter ju negativt att man ska disciplinera någon. Det låter som ett straff. Ja det är väll därför det har fått en negativ klang, lite så här "Caligulaklang". Det är väll att man förknippar det med att man får någon linjal på fingrarna och så där, disciplineras. Och lärare som rycker en i örat och sådant och sådant gör vi inte längre och då tänker jag att disciplinbegreppet har liksom hängt med där och så tar man bort det men disciplin är ju egentligen inget negativt tänker jag. Men det beror och andra sidan, det är ungefär som feminism. Du måste ju veta vad du lägger in i begreppet för att kunna prata om det (Lärarstudent B).

Denna skrämselfpropaganda med fysisk bestraffning som praktiserades i skolorna förr kan vara en anledning till att disciplin i dag är tabu att prata om. Lärarstudent C anser också att disciplin kan vara både positivt och negativt beroende på hur den enskilde individen väljer att använda sig av det. Trots att disciplin kan vara något positivt så anser lärarstudent C att det på utbildningen kan vara svårt att prata om känsliga ämnen som disciplin eftersom man lätt kan bli missförstådd och få människor emot sig. Lärarstudent C kopplar tabufrågan, gällande disciplin, till ett makroperspektiv. Det finns flera länder som fortfarande har diktatur och det är möjligt att disciplin därför kopplas till de maktförhållanden som förekommer i dessa länder:

Många gånger så känner jag själv när jag sitter på universitetet och vi ska diskutera något i grupper att gud men de talar om att disciplin och det är så fel och så ska det inte vara och så håller man själv inne på en massa och så känner man att jo men det, ibland behövs det för eleverna bästa. Och så känner jag många gånger att man inte vågar uttrycka sig för då vet man att då har man 5-10 stycken på sig som kommer trycka ner en och säga att det är helt fel och tyvärr tror jag också att det beror mycket på, ja men om man bara ser till hur välden ser ut i helhet, allt det här som kommer att ske i andra länder och där man har diktatur fortfarande att det också förknippas med disciplin och mycket sådant, maktförhållanden att man bara tänker det negativa och inte att det även finns något positivt i det hela och att det handlar om hur man själv som individ väljer att förhålla sig till det här uttrycket (Lärarstudent C).

Utifrån vad lärarstudenterna berättar verkar det finnas en rädsla för att diskutera kring disciplin. Människor verkar hänga sig kvar vid det gamla istället för att med ett öppet sinne, blicka framåt och se fördelarna som disciplinen kan medföra för elevernas trivsel och skolutveckling.

4.2.2 Lärarstudenters uppfattning kring inkludering av disciplin och hantering av beteendeproblem på lärarutbildningen

Vad gäller beteendeproblem i skolan så är detta något som även de intervjuade lärarstudenterna har fått erfara. Lärarstudent C menar att vissa elever kan ha svårt att koncentrera sig på sitt eget arbete utan stör sig på andra klasskamrater eller att de blir rastlösa och börjar provocera andra:

... och så ska de då börja att kasta glåpord åt varandra och så kan det förstöras upp i många fall och så kan det sluta med att två elever står i klassrummet och i värsta fall börjar slåss. Jag har fått erfara att elever ska gå och vässa pennan och på vägen ska de störa tiotal elever, rycka bort pennan, rycka bort pappret som de håller på med så att massa sådana smågrejer också och det är ju elever som inte har diagnoser utan som bara vill trigga igång andra helt enkelt (Lärarstudent C).

Denna typ av beteendeproblem har även lärarstudent A fått uppleva. Som ny lärare kan det vara svårt att hantera sådana beteenden i klassrummet och lärarstudent A berättar vidare att eleverna tycks känna av om läraren är oerfaren och vill därmed testa gränser. Att sätta gränser är inte alltid helt lätt och lärarstudent A tror att det här kan vara svårt i början och att det är något som kommer bli en utmaning:

Jag tror faktiskt eftersom man är ny så blir man ju alltid testad av elever och jag tror att jag kommer att få kämpa lite med det, att de kommer att hålla på och testa för att veta vad jag har för gränser. Så jag kommer behöva vara ganska hård i början och ganska bestämd just för att de här eleverna ska ta mig på alvar (Lärarstudent A).

Lärarstudenterna hävdar att ledarskap har förekommit till viss del i utbildningen som exempelvis konflikthantering och olika ledarstilar men att det har tilldelats en ytterst liten plats. Det påpekas även att det framförallt är VFU-perioderna som har förberett studenterna för verkligheten och inte HFU-kurserna i samma utsträckning. De hävdar att redskap och metoder för hur en klass skall hanteras är något som har uteblivits. Detta illustreras av följande citat.

Det som vi har lärt oss mer på utbildningen är hur du ska leda en klass fast inte med några störande elever (Lärarstudent A).

Att hantera en elevgrupp, det har jag ju inte lärt mig på universitetet, absolut inte. Men sen känner jag också att jag har fått läsa mig till mycket men jag känner att det har ju inte varit till någon hjälp. Jag känner att det som jag kommer att ha med mig, det är ju det jag har lärt mig vid sidan om som lärarvikarie och under mina VFU-perioder. Sen kommer man ha allt som man har fått ta del av här, all teori, det har man i baktanken men jag känner att det har inte hjälpt mig så mycket (Lärarstudent C).

Lärarstudenterna uppger en viss frustration eftersom avsaknaden av konkreta metoder och användbara redskap är stor. Lärarstudent B berättar att det uppenbarligen är ett problem när även andra lärare uppmärksammar dessa brister hos studenterna:

Nej, men det eftersöker jag, metoder. Ge oss metoder. Gå tillbaka till det igen för det märker man också på de här gamla lärarna. Jag tänker de lärarna som har varit med ett tag som man träffar ute i verkligheten. De saknar det hos studenter som kommer ut från GU. De har ju inga metoder. De vet ju inte vad de ska göra, inte en susning (Lärarstudent B).

Förutom konkreta exempel anser lärarstudent C att själva disciplinproblematiken bör diskuteras mer på universiteten. Om lärarutbildarna kunde diskutera kring disciplin, avdramatisera det hela genom att framhäva de positiva sidorna så kanske studenterna också kan prata om det utan att vara oroliga för att bli misstolkade:

... ge det ett större utrymme tänker jag och visa med konkreta exempel och tips hur studenterna kan använda sig av det här och sen får man givetvis göra om det till sitt eget men att man talar om det och visar exempel och lyfter det helt enkelt och visar på de goda sidorna utav begreppet disciplin och inte bara det negativa så det blir tabubelagt. Och sen att man då som student inte vågar tala om det för att man känner att ja men det gör ju inte mina kamrater heller så varför ska jag då ta upp det här trots att jag tycker det är något bra och förespråkar det (Lärarstudent C).

Av citatet framgår det att om man på utbildningen belyser disciplinproblematiken mer och diskuterar de positiva sidor som disciplinen kan bringa i skolan så ökar chanserna för att studenterna också ska våga yttra sig och tala kring denna problematik.

4.2.3 Lärarutbildares syn kring disciplin och varför det är tabu

Även lärarutbildarna som ingått i studien är överens om att disciplin är viktigt att ha i skolan så länge det används i rätt syfte men de är även eniga om att det kan ha en negativ klang. Lärarutbildare B tror att synen på disciplin, i alla fall på lärarutbildningen, är väldigt negativ eftersom lärare har en tendens att få skulden för allt som inte fungerar. De moderna lärarna är inte som de här gamla auktoritära lärarna men trots det så har de ändå ett fostrandeuppdrag och ett omsorgsuppdrag som skall uppfyllas och där kommer vikten av disciplin in:

Ja men skolan har ett fostrandeuppdrag också, både omsorgs och fostrandeuppdrag så att lärare ska ju fostra elever, alltså hur man betar sig mot andra och att man inte liksom är ensam här i världen och kan skrika ut vad som helst. Alltså jag tror att disciplin har en väldigt negativ klang men det betyder att man ska uppfostra och handleda så det behöver inte ha det.Handledning har ju ingen negativ klang (Lärarutbildare B).

Lärarutbildare A anser att disciplin behövs inom skolans verksamhet men att det inte bara är läraren som skall upprätthålla den disciplinen utan att det är något som lärare och elever bör arbeta med tillsammans. Det behöver finnas en viss ordning i klassrummet, vilket dels bygger på klassrumsregler men att läraren då måste inkludera eleverna i bestämmelsen av dessa regler:

Disciplin i den meningen att det finns en struktur, en ordning, det tror jag faktiskt att det måste vara och det är inte sagt att det är läraren som bara ska etablera den disciplinen utan det är nog faktiskt eleverna också som i samråd och det är väl det man försöker också (Lärarytbildare A).

Att tillsammans med eleverna skapa ordning och struktur är viktigt för att kunna utforma ett harmoniskt och lugnt klassrumsklimat där eleverna kan få arbetsro. Båda lärarytbildarna diskuterar att det generellt råder brist på arbetsro i många klasser, vilket påverkar elevers utveckling på ett negativt sätt:

... många tror jag om man följer med i debatten säger att det behövs mer ordning helt enkelt för det är inga elever som lär sig det som ska om det är för busigt (Lärarytbildare A).

... nu är det väldigt dålig arbetsro i många klasser så man gör ju eleverna en björntjänst för att det är jättejobbigt att gå i en sådan klass. Alltså sitta i en sådan stökig miljö dag ut och dag in, det är inte rättvist mot eleverna. Arbetsro och ledarskap, det ska vi införa (Lärarytbildare B).

För att kunna ge eleverna bra förutsättningar att utvecklas i skolan och kunna nå kunskapsmålen så krävs det att de kan koncentrera sig på skolarbetet men det kan bli svårt om det alltid förekommer en hög ljudvolym och en stökig miljö i klassrummet. Därför bör man alltså införa disciplin i skolan vars syfte är att främja arbetsro och lärande. I detta hänseende får disciplinen en positiv innebörd men som tidigare har framgått av respondenterna så kan disciplin även ha en negativ klang. Enligt lärarytbildare A är det inte konstigt att människor har en negativ inställning till disciplin med tanke på historiken men att disciplin tidigare har missbrukats är ändå inget skäl till att det skulle vara tabu att tala om det idag:

Nej men jag tycker absolut inte att det behöver vara förbjudet att prata om disciplin. Ja men det är vi ju eniga om att det har fått en negativ klang kanske för många av en hel del skäl och säkert berättigade skäl också många gånger därför att det har missbrukats och elever har inte fått yttra sig och det har varit maktordningar och könsmaktsordningar inte minst som liksom måste rensas i helt enkelt men det finns ju skäl för det men jag bara menar att om i stället för att liksom tala om det begreppet så får man väl fylla det med ett nytt innehåll då eller förtydliga med ett demokratiskt och jämställt innehåll (Lärarytbildare A).

Det är upp till varje individ vad man väljer att lägga för värderingar i olika termer men lärarytbildare B håller också med om att man inte kan utesluta något som har så stor betydelse för skolans verksamhet:

Ja men det har nog blivit tabubelagt just av den anledningen som jag var inne på. Alltså, att det kopplas till den här gamla typen av sadistiska lärare, att lärare förr var alltid väldigt dåliga för att de var elaka och hemska, vilket är en väldigt förenklad bild. Det fanns naturligtvis dåliga lärare men det fanns väldigt bra lärare precis som det gör nu också. Så att det är ju så med ord att de får liksom, vad ska jag säga orden själva kan inte hjälpa det vad de ges med tiden så att det är en tolkning och det här har fått en negativ klang och en negativ innebörd så att man kanske ska ändra det till någonting annat men det är ju ändå någonting som är så grundläggande i yrket att det kan ju inte bortses (Lärarytbildare B).

Disciplin bör alltså diskuteras mer eftersom det kan bidra till en utveckling av den svenska skolan. Som lärarytbildare B säger så behöver det inte betyda att man är en dålig och elak

lärare för att man använder sig av disciplin i sitt klassrum. Det är vi människor som har tolkat och gett termen dess betydelse och det är endast vi som kan se till att det blir en ändring.

4.2.4 Lärarutbildares uppfattningar kring inkludering av disciplin och hantering av beteendeproblem på lärarutbildningen

Lärarutbildare A tillbringar för tillfället större delen av sin tid med forskning och har endast en begränsad inblick i lärarutbildningen men uppfattningen utifrån litteraturlistor och av viss erfarenhet är att det ändå förekommer ganska mycket diskussioner kring dessa frågor som ska förse studenterna med vissa redskap för att hantera beteendeproblem i skolan. Däremot är både Lärarutbildare A och B överens om att ledarskap och hantering av en elevgrupp samt beteendeproblem görs bäst i praktiken:

Jag tänker så här att man kan inte i lärarutbildningen skaffa sig liksom något sånt där facit eller garanti för alla situationer som uppkommer utan man måste] Jag tror att man måste ha självtillit (Lärarutbildare A).

Ja alltså för att lära sig ledarskap så måste man ju ägna sig åt det och det kan man bara göra i en klass på praktik (Lärarutbildare B).

Trots att ledarskap och hantering av beteendeproblem är något som lättast lärs in genom att utsättas för det i praktiken så efterfrågar lärarstudenterna mer konkreta exempel och metoder som de sedan själva kan prova i sin framtida klass. Vad beträffar lärarutbildarnas syn på saken så anser lärarutbildare A att ledarskap och disciplinfrågor faktiskt tas upp under flera kurser i utbildningen men att det är viktiga frågor som borde kunna tilldelas en större plats. För att kunna väva samman teori och praktik bör diskussioner grundas på litteratur men även på praktikorienterade exempel där lärarna berättar om sina erfarenheter men också att man eventuellt väver in drama för att konkretisera det ytterligare:

Ja, det behöver man säkert göra och jag är osäker på exakt hur mycket man gör det men det där med disciplinfrågor tror jag tas upp på lite olika håll och särskilt enligt historiskt och samtida perspektiv och hur synen har ändrat sig men det är kanske mer vad jag tror än vad jag vet...(Lärarutbildare A)

Nej men det är verkligen sant och då kan man säga att] ja men där då kunde man ju i och för sig ha teoretiska perspektiv då på disciplin och kanske också hur det ser ut. Om det ändå skulle stämma då så att säga att disciplinen har blivit sämre enligt någon undersökning, då är det väll en sak att ta upp och då skulle man kunna tänka sig att diskutera det utifrån konkreta exempel som man formulerar på något sätt (Lärarutbildare A).

Även lärarutbildare B hävdar att disciplin och ledarskap tas upp på utbildningen men kanske inte i en tillräckligt stor utsträckning. Att det är ett glapp mellan teori och praktik anser lärarutbildare B är ett gammalt problem och att metoder och konkreta exempel var något som eftersträvades även under dennes utbildning. Problemet är att denna typ av frågor är väldigt komplexa. Det hela handlar om vad det är för situation, vad skolorna har för regler och hur mycket en lärare får ingripa och att då utforma instruktioner för hantering av olika situationer blir svårt eftersom det är många bakomliggande faktorer som måste tas i beräkning. Däremot

kan olika exempel och metoder diskuteras så att studenterna har redskap som kan provas och omarbetas utifrån klass och situation:

Alltså det är svårt när man då börjar tänka väldigt normativt kring det och liksom sätter väldigt fasta ramar och att det blir så här instrumentellt och man ger instruktioner men om man alltså gör det till vad det är men man säger att det här är inte säkert att det fungerar men att man får i alla fall prova på. Det finns ju ändå vissa tekniker tror jag men de är inte liksom hundra procentiga. De ska inte, ja det är inga sådana här instruktioner, instrument som du bara tar och gör så här utan man får alltid anpassa det utifrån en klass men varför utelämnar man en hel sån del som ändå, det är ju det läraren konfronteras med och så låtsas man att den inte finns där för att den är så svår att liksom... (Läroutbildare B).

Trots att disciplinära strategier är svåra att hantera och lära ut på lärarutbildningen så finns det enligt läroutbildarna flera sätt som skulle kunna bidra med användbara redskap för studenterna. Att diskutera kring disciplinproblematiken och att få lyssna på andra lärares erfarenheter och olika strategier samt eventuellt en inkludering av drama är tre metoder som skulle kunna inkluderas i en kurs. Sedan är det upp till studenterna att välja ut de metoder som de anser är användbara och omarbeta dem så att det passar den specifika elevgruppen.

4.2.5 Sammanfattning

De intervjuade lärostudenternas uppfattningar kring disciplin är att det är viktigt för att skapa struktur och arbetsro i klasrummet. Disciplin kan enligt lärostudenterna dels handla om att läraren tar sitt ansvar som ledare och tillsammans med eleverna arbetar ut regler som skall gälla i klassen men det kan också tolkas som självdisciplin där eleverna får lära sig att ta ansvar för sina handlingar och sitt lärande. De är eniga om att disciplin är ett tabubelagt begrepp och det visar sig att det finns en viss oro att ta upp denna diskussion kring disciplinproblematiken på universitetet. De intervjuade lärostudenternas uppfattning är även att disciplinfrågor och hantering av beteendeproblem inte tas upp speciellt mycket på utbildningen. De efterfrågar fler konkreta exempel och metoder för att ha redskap att använda när de kommer ut som nyutexaminerade lärare.

Disciplin har enligt de intervjuade läroutbildarnas uppfattning blivit tabu för att det förknippas med dåtidens auktoritära lärare som använde sig av ett maktmissbruk och en skrämselpropaganda för att få eleverna att lyda. Det ser inte ut på det här sättet i skolorna i dag och därför bör man istället diskutera kring hur disciplin kan implementeras i skolan för att främja arbetsro och lärande. Vad gäller läroutbildningen så anser de intervjuade läroutbildarna att disciplinfrågor, i viss mån, tas upp i utbildningen. Däremot anser de att hantering av beteendeproblem lär man sig bäst i praktiken. Läroutbildningen kan inte bidra med ett "facit" på hur man skall göra i alla situationer eftersom varje situation är unik men man skulle kunna bidra med mer konkreta exempel som studenterna sedan kan prova och omarbeta för de olika elevgrupperna. Läroutbildarna anser att disciplin är viktigt och på grund av att det utgör en stor del av lärarens arbetsuppgifter och på grund av att det är en stor brist på disciplin i svenska skolor bör det tilldelas en större plats i utbildningen.

5 Diskussion och slutsatser

I denna del av uppsatsen kommer resultatet att diskuteras i förbindelse till studiens syfte och frågeställningar. Kopplingar och jämförelser kommer även att dras från studiens resultat till tidigare forskning. En kritisk granskning av studiens metod och utformning i förhållande till resultatet kommer att utformas där för och nackdelar med metodvalet kommer att belysas. Till sist kommer även förslag på framtida forskning att inkluderas.

5.1 Resultatdiskussion

Utifrån det sammanställda resultatet av denna studie kan beteendeproblem ta form på många olika sätt. I förhållande till informanternas åsikter och erfarenheter kan det vara allt från rastlösa elever som springer runt i klassrummet och störa sina klasskamrater på olika sätt, elever som pratar rakt ut under genomgångar utan att räkna upp handen till attitydproblem där elever kastar glåpord till varandra och uttrycker tykna och respektlösa kommentarer till lärare.

Alla som medverkat i denna studie är överens om att disciplin är ett begrepp som ofta bidrar med negativa associationer. Trots detta menar de att disciplin är viktigt för att kunna skapa en god struktur och en trygg miljö för eleverna att vistas i, vilket i sin tur bidrar till arbetsro och trivsel i skolan. De intervjuade lärarna hävdar att eleverna skall vara medvetna om vem som bestämmer och vad som förväntas av dem men att upprätthållandet av en god disciplin inte är någonting som läraren ensam ska stå för. Det handlar snarare om ett samarbete där lärare och elever strävar mot ett gemensamt mål och där eleverna inkluderas i olika beslut som skall fattas kring exempelvis klassrumsregler. Här stämmer respondenternas åsikter väl överens med tidigare forskning som visar att en inkludering av eleverna i beslutsfattningar kring skolregler skapar en större acceptans hos eleverna när det kommer till att följa de regler som finns (Buluc, 2006). Forskningen visar även på att skapandet av en klassrumsmiljö som speglas av arbetsro och trivsel görs via ett samarbete mellan lärare och elever (Buluc, 2006; Chiu & Chow, 2011).

De intervjuade lärarna argumenterar för att disciplin i skolan börjar bli allt mer viktigt på grund av den stora samhällsförändring som har inträffat under de senaste åren. Synen på uppfostran har förändrats men även inställningen till skola och utbildning. Stressen ökar i samhället och det samarbete som en gång fanns mellan lärare och föräldrar har försämrats markant. De menar att ett större ansvar har därmed lagts på lärarna, dels vad gäller fostrandeuppdraget men även att bidra till att eleverna blir positivt engagerade i skolan och därmed också tar ett större ansvar för sina studier. Enligt tidigare forskning är elevers inställning till skolan en viktig faktor för framgång. En ökad skolmotivation ger en bättre självdisciplin, vilket i sin tur bidrar till ökade skolresultat (Baumann & Krskova, 2016; Chiu & Chow, 2011). Utifrån informanternas resonemang bör ett större ansvar tas från samtliga parter. Det räcker inte att lärarna arbetar för att stärka skolmotivationen hos eleverna om de inte får samma stöd från hemmet. Även detta stärks av forskning som ger tydliga anspråk på att skolan, föräldrarna men också samhället bär ett gemensamt ansvar att förbereda barnen inför framtiden både vad gäller det kommande arbetslivet men även innebörden av att ingå i ett samhälle (Krskova & Baumann, 2017). Enligt de intervjuade lärarna har samhället

förändrats i den bemärkelsen att man som förälder och lärare helatiden ska förenkla för barnen och ta bort alla hinder för dem. De intervjuade lärarna menar att hinder kommer de förr eller senare att stöta på i livet och då är frågan om hur de kommer kunna hantera dem när de är vana vid att föräldrar och lärare tidigare har röjt undan dessa hinder istället för att lära barnen hur man skall hantera dem och ta sig över dem.

Lärarna i denna studie belyser alltså vikten av att disciplin inkluderas i klassrummen för att eleverna skall trivas i skolan, få arbetsro och stärka lärandet. Att disciplin har blivit en brist i den svenska skolan stärks av forskningen men det är även ett ämne som väcker häftiga diskussioner inom de politiska debatterna (Billmayer, 2015; Larsson, 2013). Det ser ut som det här kan finnas en motsägelse mellan vad som blir sagt kring disciplin och hur det ser ut i verkligheten. Lärare, politiker och forskning har en samstämmig syn om att disciplin är viktigt i skolan men om alla är överens kring detta varför är då verklighetsbilden något helt annat? Varför sker det inte en förändring?

De lärare, lärarstudenter och lärarutbildare som ingått i studien är alla eniga om att disciplin är en negativt laddad term och att det därför många gånger kan vara ett känsligt ämne att tala öppet om. Samtliga respondenter delar en gemensam uppfattning om att orsaken till att disciplin kan ha blivit tabubelagt är för att många associerar till den dåtida auktoritära läraren som var hård och sträng och som skrämde eleverna till lydnad genom fysisk bestraffning. Det resoneras även kring att associationer kan dras till diktatur och maktmissbruk som förekommer i vissa delar av världen. Samtliga deltagare är även överens om att disciplin är en tolkningsfråga och att det finns många positiva sidor med begreppet och att det därför inte bör vara tabu att tala om. De intervjuade lärarstudenterna uppvisar dock en viss oro för att diskutera öppet kring känsliga ämnen som disciplin på lärarutbildningen eftersom risken är stor att de får människor emot sig. De intervjuade lärarutbildarna tror att synen kring disciplin på lärarutbildningen är väldigt negativ eftersom dagens lärare tenderar att få skulden för allt som inte fungerar. Vidare resoneras de kring att dagens lärare inte kan jämföras med hur lärarna var förr och att istället för att vägra tala om disciplin så borde man kunna förtydliga de positiva sidorna utifrån ett jämställt och demokratiskt perspektiv. Med andra ord så behöver det absolut inte vara ett förbjudet samtalsämne. Även forskningen belyser vikten vid att den negativa syn som finns på disciplin bör lämnas i det förflutna och att man i stället bör rikta blicken framåt och fokusera på hur disciplin kan användas för att hjälpa eleverna i skolan (Krskova & Baumann, 2017).

Utefter de intervjuade lärarnas resonemang kring hur oönskade beteenden i klassrummet kan förebyggas är för det första att läraren är konsekvent och skapar en struktur och en rutin så att eleverna vet vad som gäller och vad som förväntas av dem. För det andra är det viktigt att läraren skapar goda relationer till alla sina elever som speglas av värme och omtanke och för det tredje så måste man inkludera eleverna i verksamheten. Det är ytterst väsentligt att eleverna får vara med och påverka saker som har med trivsel och arbetsmetoder att göra och att de själva får vara med och bestämma vilka klassrumsregler som skall gälla. Det handlar om ett samarbete där läraren måste föra diskussioner med eleverna för att tillsammans kunna komma fram till lösningar på diverse ting. Enligt Skolinspektionens undersökning hävdas det

att de orsaker som ligger bakom beteendeproblemen i skolan är bland annat att elevers olika behov inte tas hänsyn till. För att eleverna ska hålla skolmotivationen uppe krävs det att de blir inkluderade i planering och undervisning men också att läraren tydliggör vilka förväntningar eleverna har på sig (Skolinspektionen, 2016). Enligt forskningen är klassrumsregler ytterst viktigt att implementera i klassrummet för att trivsel och arbetsro skall vara möjligt. Att ha många regler är sällan lyckat utan för bästa resultat bör det finnas få regler som är relevanta och meningsfulla (Buluc, 2006). Utifrån hur lärarna i denna studie arbetar kring att hantera och förebygga beteendeproblem i förbindelse till vad som har presenterats utifrån tidigare forskning och teorier, kan en slutsats dras om att läraren behöver sätta fasta ramar för att skapa struktur och trygghet men att eleverna sedan får möjlighet att bestämma inom gränsen för dessa ramar.

De intervjuade lärarna är även överens om att bli arg och höja rösten gentemot en elev inte är en bra strategi för lärare att använda sig av vid hantering av oönskade beteenden eftersom eleverna i sin tur kommer att respondera på ett likande sätt. Hejlskov (2014, s. 73) hävdar att sinnelag och kroppsspråk är två faktorer som smittar av sig mellan människor och att ett lågaffektivt bemötande därför är viktigt för att minska konflikter i klassrummet. Enligt resultatet är lärarna överens med Hejlskov vad gäller detta argument men däremot finns det åsikter om att det ibland kan vara givande att höja rösten just för att markera när det blir för stökigt. Trots detta är det tydligt att lärarna föredrar att använda sig av diskussioner i klassrummet för att motverka beteendeproblem. Forskningen visar att diskussioner är den strategi som har visat sig mest effektiv när det kommer till hantering av beteendeproblem (Berenji & Ghafoori, 2015). De intervjuade lärarna hanterar beteendeproblem framförallt genom samtal med den/de elever som saken gäller men ibland är det inte tillräckligt och då kan i värsta fall utvisningar inträffa och samtal hem till elevens föräldrar. Däremot måste läraren vara medveten om att man inte kan förvänta sig något av eleverna om det inte först har tydliggjorts för dem vilka förväntningarna är. Buluc (2006) hävdar att någon form av konsekvens är nödvändig för att klassrumsreglerna skall följas men det är viktigt att de konsekvenser eller bestraffningar som delas ut måste vara relevanta och försvarbara i relation till själva händelsen. Berenji & Ghafoori (2015) hävdar däremot att bestraffningar är den minst effektiva strategin att använda för att ändra ett oönskat beteende. Hejlskov (2014, s. 52-55) understryker vikten vid att fokusera på det som är positivt hos eleven med tanke på att barn inte lär sig genom att misslyckas och på så sätt blir inte bestraffningar ett effektivt sätt att betinga ett gott uppförande på. Utefter lärarnas resonemang och presentation av tidigare forskning kan det konstateras att lärarnas åsikter stämmer väl överens med vad som framgår i forskningen. I vissa fall när det inte är möjligt att diskutera med eleven eller när det inte hjälper att prata med eleven kan det vara nödvändigt att göra eleven uppmärksam på att handlingar medför konsekvenser. Konsekvensen måste dock vara rättvis och läraren måste vara säker på att eleven först är medveten om vilka regler som gäller.

Grundskollärarna som var en av de tre personalgrupper som intervjuades är alla eniga om att det är erfarenhet och samtal med kolleger som bidrar med färdigheter angående hantering av beteendeproblem och nästan ingenting som lärarutbildningen har bidragit med. Lärarna anser att studenterna saknar redskap och strategier för att hantera denna problematik som blir allt

mer vanlig ute på skolorna. Disciplin och hantering av beteendeproblem bör därför få en större plats i lärarutbildningen eftersom samhället har förändrats och därmed också skolan.

Lärarstudenterna i denna studie anser sig ha fått en viss kunskap angående ledarskap på lärarutbildningen men det är med förutsättningarna om att klassen endast består av perfekta elever. Det visar sig utifrån studenternas resonemang att det tycks vara ett glapp mellan teori och praktik. Studenterna får ta till sig teori som sedan är svår att implementera i verkligheten. De saknar metoder och konkreta exempel kring hantering av störande beteenden i klassrummet. Det efterfrågas även en önskan om att disciplin skall diskuteras mer och inte bara dess negativa sidor utan även det som är positivt. Enligt Krskova & Baumann (2017) bör de negativa tankarna kring termen disciplin läggas åt sidan och istället implementeras i skolan på ett positivt sätt som istället kan bidra till att främja lärandet.

De intervjuade lärarutbildarna anser att disciplin och ledarskap förekommer till viss del på lärarutbildningen men att det är viktiga frågor som borde kunna få en större plats. De argumenterar även för att det är underligt att man på utbildningen väljer att undvika frågor som utgör en så pass stor del av en lärares arbetsuppgifter för att de är svårhanterliga. Däremot är det även överens om att det är ytterst komplexa frågor att hantera på utbildningen eftersom alla situationer är olika och därmed finns det inget "facit" på hur beteendeproblem ska hanteras. Däremot anser de att fler konkreta exempel och metoder kunde belysas och diskuteras och att det sedan får vara upp till var och en att anpassa utifrån klass och elevgrupp.

Utifrån de tre perspektiv som här har blivit presenterade kan en tydlig slutsats dras om att lärarutbildningen, utifrån informanternas åsikter, inte har bidragit med tillräckligt mycket redskap för att kunna hantera en elevgrupp och de beteendeproblem som medföljer.

Studiens syfte och frågeställningar har härmed blivit besvarade men i denna diskussionsdel där kopplingar dragits mellan tidigare forskning och informanternas åsikter och erfarenheter har ytterligare reflektioner tillkommit som kan vara värda att fundera kring. Studien tydliggör att det finns anledningar till varför disciplin skulle vara tabubelagt men forskningen visar på att disciplin är viktigt och samtliga respondenter trycker också på att disciplin är viktigt. Här kan man alltså fråga sig varför det egentligen är så svårt att tala om disciplin i Sverige. Om disciplin diskuteras i ett syfte att förbättra skolverksamheten kan det kanske ses som underligt att det skulle väcka så mycket negativa känslor hos människor. Vidare kan det även diskuteras hur denna svårighet hänger ihop med de utmaningar som svensk skola står inför. Har svenska elever "svårare" beteendeproblem än elever i andra länder, på grund av att "vi" har ett problem med disciplin? (dvs. att ta tag i den) Har svenska lärare en svårare uppgift än lärare i andra länder, på grund av att disciplin skulle vara "tabu"? Varför skulle det i så fall vara så och på vilket sätt? Hur skall man förstå motsägelsen, mellan att alla å ena sidan tycks överens om att disciplin är viktigt och utgör ett centralt problem, men att alla å andra sidan inte gör något åt detta, dvs. inte säger något offentligt, inte ändrar på lärarutbildningen etc.??

5.2 Metoddiskussion

Valet av semistrukturerade intervjuer var dels för att få en större flexibilitet som intervjuare men också för att få mer utförliga svar från intervjupersonerna (Stukát, 2011, s. 44). Risken med semistrukturerade intervjuer är dock att intervjupersonen lätt kan sväva ut från originalfrågan och komma in på något annat som visserligen kan vara intressant men som inte är aktuellt för studien. Enligt Stukát har intervjuarens skicklighet och vana en stor inverkan på utformandet av själva intervjun. Det här är min första intervjustudie och som ovan intervjuare kan det vara svårt att exempelvis ställa rätt typ av följdfrågor som skall leda till en mer djupgående intervju (Stukát, 2011, s. 44). För att stärka reliabiliteten av min studie utfördes först en pilotstudie. Det gav mig som intervjuare en chans att prova på och se vad som fungerade bra och vad som behövde förändras inför den riktiga studien (Bryman, 2008, s. 258-259). Genom att intervjuerna spelades in, hade jag sedan möjlighet att gå tillbaka och lyssna på vad som blev sagt, vilket bidrog till en mer rättfärdig analys (Bryman, 2008, s. 428).

Vad som kan vara värt att belysa är att slutsatserna kring denna studie inte är generaliserbara till mer än just den grupp individer som deltog i undersökningen. Anledningen till detta är att undersökningsgruppen är relativt liten och eftersom respondenterna kommer från samma del av landet, utgör det heller ingen stor spridning (Stukát, 2011, s. 136-137). För att stärka trovärdigheten av studiens slutsatser valde jag att intervjua olika personalgrupper för att kunna belysa problemet ur olika perspektiv, om det fanns några motsatser kring deras uppfattningar eller om de alla var eniga. Problematiken med intervjuer är dock att det inte finns någon garanti för att lärarnas svar kring hur de tror det är, helt och hållet stämmer överens med verkligheten. Det är alltså svårt att säga om jag hade fått samma bild vid en observation som jag fått av intervjuerna. Enligt Stukát går det heller aldrig att vara säker på att svaren man fått från respondenterna är helt sanningsenliga. Med tanke på att jag känner de flesta som blev intervjuade kan det ha bidragit till att intervjupersonerna antingen kände sig trygga och därmed utgav ärliga svar men det kan också finnas en chans att de indirekt har berättat vad de tror att jag vill höra (Stukát, 2008, s. 135-136). En analys har gjorts på den datainsamling som inhämtats men om svaren är helt sanningsenliga och om svaren har tolkats på rätt sätt är aspekter som bör finnas i åtanke när man läser om studien.

Avslutningsvis kan man alltså konstatera att studien tyder på att det finns två sidor av disciplin (a.) för att skapa en god klassrumsmiljö med bra förutsättningar för lärande (b.) fostrandeuppdraget där den enskilde ska lära sig att ta hänsyn till kollektivet. Disciplin kan därmed ses som medel och mål för olika saker. Samhället och synen på uppfostran har förändrats genom åren och så även beteendeproblemen i skolan. De beteendeproblem som har uppmärksammats av de intervjuade lärarna visar sig i form av bland annat attitydproblem, rastlöshet och provocerande handlingar. Vad gäller hantering av dessa beteendeproblem menar de intervjuade lärarna att man ska försöka prata och diskutera problemen med eleverna istället för att visa ilska eftersom det är en strategi som sällan fungerar. En god struktur och tydliga regler är viktigt för att eleverna ska känna en trygghet i vad som förväntas av dem. Även inkludering av eleverna i verksamheten och i sammanställandet av klassrumsregler är enligt de intervjuade lärarna viktigt för att få eleverna med sig. Det bör alltså finnas fasta och tydliga ramar men att eleverna inkluderas och får ta egna beslut inom gränsen för dessa ramar.

Därmed skulle man kunna se det som att disciplin handlar om hänsyn, att agera utifrån kollektiva intressen och inte enbart individuella önskemål.

De intervjuade lärarnas hantering av beteendeproblem samt strategier för att skapa arbetsro i klassrummen är något som framför allt kommer med erfarenhet och inte speciellt mycket från lärarutbildningen. Utbildningen anses ha ett glapp mellan teori och praktik där teorin inte alltid stämmer överens med verklighetsbilden. Lärarstudenterna saknar användbara redskap och efterfrågar därför konkreta exempel och metoder som sedan kan testas och anpassas till den specifika elevgruppen. Disciplin och hantering av beteendeproblem är en stor del av en lärares arbete och bör därför enligt informanterna få en större plats i lärarutbildningen. Begreppet disciplin har fått en negativ klang men med tanke på de positiva sidor som disciplin kan medföra, vad gäller arbetsro och det sociala samspelet i skolan, bör det inte vara tabu att tala om. Disciplin anses alltså som något positivt och nödvändigt i skolan förutsatt att det används på ett sätt där elevernas bästa ligger i fokus.

5.3 Framtida forskning

Baumann & Krskova är en av flera forskare som hävdar att en bristfällig disciplinerad skolverksamhet bidrar till sämre studiero och skolresultat (Baumann & Krskova, 2016). Vad som kan vara intressant är att göra en studie där forskaren utgår från ett elevperspektiv för att få en inblick i hur elever upplever och reflekterar kring studiero och trivsel i skolan. Vidare skulle även en mer generaliserbar studie kunna göras där man intervjuar och observerar lärare runt om i landet dels kring deras uppfattning kring denna problematik men även för att sammanställa konkreta arbetsmetoder som övriga lärare sedan kan ha användning av ute i den dagliga verksamheten.

6 Referenslista

- Baumann, C., & Krskova, H. (2016). *School discipline, school uniforms and academic performance*. The International Journal of Educational Management, 30(6), 1003-1029. Retrieved from <https://search-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se/docview/1808317209?accountid=11162>
- Berenji, S., & Ghafoori, N. (2015). *Emotional intelligence and teachers' discipline strategies in EFL classes*. Modern Journal of Language Teaching Methods, 5(3), 446-452. Retrieved: 2016-12-20
<http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/1779875579?accountid=11162>
- Billmayer, Jakob (2015). *Should the Door be Open? Classroom Discipline in Sweden and Germany*. (Doctoral Thesis, No 218), Harnosand: Department of Education, Mid Sweden University. Retrieved: 2016-12-05 <http://swepub.kb.se/bib/swepub:oai:DiVA.org:miun-24902>
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Buluc, B. (2006). *An analysis of classroom rules in secondary schools in turkey*. Educational Research Quarterly, 29(3), 30-51. Retrieved: 2016-12-20
<http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/216183332?accountid=11162>
- Chiu, M. M., & Chow, B. W. Y. (2011). *Classroom discipline across forty-one countries: School, economic, and cultural differences*. Journal of Cross-Cultural Psychology, 42(3), 516-533. Retrieved: 2016-12-20
<http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/876192425?accountid=11162>
- Hejlskov, B. (2014). *Beteendeproblem i skolan*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Husén L. m.fl., Elever–lärare–föräldrar: *En studie av skolans uppfostrings- och disciplinproblem* (1959). Nationalencyklopedin, disciplin. Hämtad 2016-11-29
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/upplagsverk/encyklopedi/lång/>
- Krskova, H., & Baumann, C. (2017) *School discipline, investment, competitiveness and mediating educational performance*. Vol. 31 Issue: 3, pp. 293-319. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/IJEM-05-2016-0099>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, J. (2013). *Disciplin och motstånd: Pedagogisk-filosofiska perspektiv på samtida svensk skoldisciplin*. (Doctoral dissertation). Karlstad: Karlstads universitet.
<http://www.avhandlingar.se/avhandling/be0ca90929/>

Meland, A, T. (2011). *Ansvar for egen læring. Intensjoner og realiteter i en norsk videregående skole* (Doctoral thesis, Gothenburg Studies in Educational Sciences, 307). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/24957>

Skolinspektionen. (2016). *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*. Stockholm: Skolinspektionen. Tillgänglig: <https://www.skolinspektionen.se/studiero>

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed* (Vetenskapsrådets rapportserie 1:2017). Stockholm: Vetenskapsrådet.

7 Bilaga 1

Intervjufrågor till lärare

1. Hur länge har du jobbat som lärare?
2. Vilken årskurs jobbar du i?
3. Hur många elever har du i klassen?
4. Hur länge har du haft denna klass?

5. Hur ställer du dig till begreppen disciplin och auktoritet?
6. Vad är disciplin för dig?
7. Disciplin är ett begrepp som har blivit tabubelagt. Vad tror du är anledningen till detta och borde det vara tabu?
8. Ser du disciplin i skolan som något positivt eller negativt? Varför?
9. Disciplin är något som håller på att gå förlorat i den svenska skolan. Är det något du har märkt av och i så fall på vilket sätt? Håller du med eller håller du inte med vad gäller detta påstående?
10. Hur är disciplinen nu jämfört med hur det var när du började arbeta som lärare? Är denna förändring positiv eller negativ? (Lärare som varit verksamma mer än 15 år)
11. Hur vill du att ditt klassrum skall se ut när du har lektion? Hur skall eleverna bete sig? Vad är drömscenariot?
12. Vad har eleverna för beteenden som kan tänkas störa undervisning och arbetsgång under lektionstid?
13. Vad tror du är anledningen till dessa beteenden?
14. Hur hanterar du störande beteenden i klassrummet?
15. Vilka strategier anser du som mest effektiva?
16. Hur har du lärt dig hantera ett klassrum?
17. Har du anknytit dina metoder till något perspektiv, teori, modell eller bok?
18. Känner du igen begreppen lågaffektivt bemötande, avledning och avbryt som strategier från lärarutbildningen? Hur använder du dig av dessa strategier?
19. Anser du att lärarutbildningen har bidragit med tillräckligt mycket redskap för att kunna hantera ett klassrum och en elevgrupp?
20. Vad fick du med dig från lärarutbildningen gällande ledarskap?
21. Anser du att disciplin och ledarskap borde ha fått en större plats i lärarutbildningen?
22. Finns det något annat som du tänker på och skulle vilja tillägga?

8 Bilaga 2

Intervjufrågor till lärarstudenter

1. Vad anser du är de viktigaste egenskaperna hos en lärare och varför?
2. Anser du att lärarutbildningen har bidragit med att stärka dessa egenskaper?
3. Vad tycker du att grundfokuset har varit i utbildningen? Vad har du lärt dig och vad tar du med dig?
4. Finns det något du saknar som inte har inkluderats i lärarutbildningen? Anser du att det finns några brister vad gäller utbildningens upplägget?
5. Vad tror du är anledningen till dessa brister?
6. Känner du dig redo att komma ut på en skola och själv bära ansvaret för att eleverna utvecklas och trivs i skolan?
7. Som lärare är man även en ledare. Vad har du för tankar kring detta?
8. Vad är dina förväntningar vad gäller elever och deras uppförande när du kommer ut som nyexaminerad lärare? Hur tror du det kommer att se ut?
9. Har du märkt av beteenden hos eleverna på din VFU-skola som har stört undervisning och arbetsgång under lektionerna? Har du konkreta exempel på sådana beteenden?
10. Vad tror du är anledningen till att dessa beteendeproblem förekommer?
11. Hur arbetar lärarna på din VFU-skola för att upprätthålla en god arbetsmiljö?
12. Vad anser du är en bra arbetsmiljö i ett klassrum?
13. Hur vill du att ditt klassrum skall se ut när du undervisar och har lektion? Hur skall eleverna uppföra sig?
14. Vad tror du är de mest effektiva strategierna för att skapa en bra klassrumsmiljö där elever trivs och har möjlighet till lärande?
15. Anser du att lärarutbildningen har bidragit med tillräckligt mycket redskap för att kunna hantera ett klassrum och en elevgrupp? Känner du dig redo inför detta?
16. Vad har du fått med dig från lärarutbildningen gällande ledarskap?
17. Hur ställer du dig till begreppen disciplin och auktoritet?
18. Vad är disciplin för dig?
19. Disciplin är ett begrepp som har blivit tabubelagt. Vad tror du är anledningen till detta och borde det vara tabu?
20. Ser du disciplin i skolan som något positivt eller negativt?
21. Anser du att disciplin och ledarskap borde ha fått en större plats i lärarutbildningen?
22. Finns det något annat som du tänker på och skulle vilja tillägga?

9 Bilaga 3

Intervjufrågor till lärarutbildare

1. Hur länge har du jobbat på Göteborgs universitet?
2. Hur många år har du jobbat med forskning och hur länge har du varit lärarutbildare?
3. Vad anser du är de viktigaste egenskaperna hos en lärare och varför?
4. Anser du att lärarutbildningen bidrar med att stärka dessa egenskaper hos lärarstudenterna? På vilket sätt?
5. Vad anser du är grundpelarna i lärarutbildningen? Vilka är de viktigaste budskapen?
6. På lärarutbildningen får man lära sig mycket om lektionsplanering, ämnesdidaktik, formativ bedömning, teorier och perspektiv men finns det några glapp i utbildningen, viktiga saker som fallit mellan stolarna? Vilka eventuella brister anser du att lärarutbildningen kan tänkas ha?
7. Vad är anledningen till att dessa brister inte uppmärksammas och rättas till?
8. Vad skulle du säga är de viktigaste som nyexaminerad att ta med sig när man kommer ut på arbetsplatsen och har ansvaret för en hel klass vad gäller både trivsel och utveckling?
9. Att elever stör undervisningen genom olika typer av beteendeproblem är för många lärare, speciellt nya lärare ett problem. Hur tänker du kring denna problematik? Vad finns det för teoretiska referenspunkter som skulle motsvara den sociokulturella teorin?
10. Vad gör man som lärare när eleverna ställer sig kritiska till lärarens idéer, planer och arbetssätt?
11. Anser du att lärarutbildningen bidrar med tillräckligt mycket redskap för att nyexaminerade lärare skall kunna hantera denna form av problematik?
12. Efter att ha utfört ett antal lärarintervjuer visade det sig att de alla var eniga om att ledarskap är något man lär sig genom erfarenhet och att lärarutbildningen inte har bidragit med mycket kring detta. Även lärarstudentser anser att det generellt finns ett glapp mellan teori och praktik. De saknar konkreta metoder och förslag på hur man ska hantera beteendeproblem i skolan. Vad har du för åsikter kring detta?
13. Bör ledarskap och hantering av störande beteenden få en större plats i utbildningen?
14. Hur ställer du dig till begreppet disciplin och auktoritet?
15. Vad är disciplin för dig?
16. Disciplin är ett begrepp som har blivit tabubelagt. Vad tror du är anledningen till detta och borde det vara tabu att prata om disciplin?
17. Anser du att det är viktigt med disciplin i skolan?
18. Forskningen tyder på att disciplinen håller på att gå förlorat i den svenska skolan och att det ger konsekvenser för lärandet. Är det något du har hört om och vad anser du om det?
19. Vad skulle man kunna göra för att motverka detta?
20. Finns det något annat som du tänker på och skulle vilja tillägga?

